

ч. 1 (193) 2019

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

Мірою живучости й могутности нації є її воля керувати своїми культурними, релігійними, економічними й політичними справами, а після здобуття власної держави — керувати історією людства, подібно як інші державні нації.

Яро Гладкий

Учасники та учасниці таборування на пластовій оселі «Писаний Камінь».
Околиці Мідлфільду, штат Огайо, липень 2016 р. / Фото Юрія Леськова

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

1 (193) 2019

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

к. і. н. Андрій СОВА
ст. пл. скоб Тарас ЩЕПАНЯК
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРОЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не кінечно є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №1 (193) 2019
З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію.
Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com
На першій сторінці обкладинки — ст. пл. скоб Микита Васильченко, ВБ, з Юрком Чушаком, наймолодшим сином пластового подружжя Тараса Чушака та Ірини Гірної Чушак. Музей народної архітектури і побуту у Львові ім. Климента Шептицького (Шевченківський гай). Львів, 2018 р. / Фото пл. сен. Юрія Гладкого, ВБ

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 Юрій Леськів Пам'ятаймо...

ОФІЦІЙНЕ

6 Стратегія Пласту — НСОУ до 2030 року
8 Відбулися Крайові Пластові Наради в Канаді
9 XII Крайовий Пластовий З'їзд Польщі

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

10 Старий Вовк
Пластун дбає про красу

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

12 Тетяна Єфіменко
Як переселенці з Луганської області створили осередок Пласту на Харківщині
14 Захар Федорак, Богдан Мірчук
Курс на Роднянські Альпи

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

17 Андрій Парубій
Відродження скавтського руху в Україні

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНІ

20 Оксана Лігостова, Руслан Дейниченко
Сповідь американського майданівця

ДО ДИСКУСІЇ

23 Юрій Юзич, ОЗО
Рівний доступ до якісного пластування
24 **Анатолій Свідзинський**
Люди, які змінили світ

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

28 Архиеп. Євстратій Зоря
Патріярх Філарет: «Там, де правда — там Бог...»

ПЛАСТ І ЦЕРКВА

33 Андрій Ковальов
Томос про автокефалію Православної Церкви в Україні: чому для нас це важливо?

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

36 Олесь Юрченко
Сторінки «Локальної історії» розповідають і про пластунів

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

38 Ольга Свідзинська
Блаженний священномученик Роман Лиско

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

41 Андрій Ребрик
Власна марка «Пласт в Карпатській Україні», 2019
42 В'ячеслав Стебницький
Марки про воєнні події 2014 року

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

44 Олександра Юзенів
Моє перше «пластове» Різдво

НА ВІЧНУ ВАТРУ

46 Ярослава Петронеля Парахоняк Рубель: наші спогади
51 Микола Добротвір
52 Юрій Леськів Омелян Леськів
53 Ольга Свідзинська Анатолій Свідзинський

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

56 Ольга Свідзинська
Зміст «Пластового шляху» за 2018 рік

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ПАМ'ЯТАЙМО...

2019-й рік приніс нам значущу подію. Історичне і будуюче значення для нас, українців, має отримання Томосу Вселенського Патріархату про автокефалію, що стало основою для об'єднання і створення Помісної Української Православної Церкви. Таким чином, один із проявів застосованого Росією в Україні принципу «розділяй і владарюй» ми відкинули і втілюємо у життя Шевченкове «Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю!».

Про цю подію напишуть в підручниках з історії України як про вагомий момент утвердження незалежності в новітні часи, а постаті, які уможливили її, заслуговують найбільшого пошанування. До таких передусім належить український православний церковний діяч, архиєрей Філарет — тепер Почесний Патріарх Православної Церкви України.

У січні, коли Україна отримувала Томос, цьому духовному провідникові нашої нації виповнилося 90. Вітаємо, Ваша Святосте, з цією славною життєвою віхою, і дякуємо за те, що мудро вивели нас цим непростим шляхом до об'єднання в лоні єдиної Православної Церкви України. Кажемо «спасибі» і як Головному духовному опіку для православної пластової молоді України за багатолітню духовну опіку і правдиві дороговкази. Бажаємо многих літ і завжди чекаємо Ваших мудрих настанов!

Рік новий нагадав нам і дві глибоко пам'ятні дати. Перша — це річниця масових розстрілів євромайданівців на вулицях і у провулках Києва. З того часу минуло п'ять років. Потім розпочалася війна з російським окупантом... Небесну Сотню продовжили Небесні Полки, кровопролиття триває. Важко писати про віддані в офіру за всіх нас переважно молоді життя найкращих наших співвітчизників, і дуже хочеться, щоби омріяна ними Україна, за яку вони заплатили найдорожчу ціну, таки відбулася. Нам для цього треба ще багато попрацювати: перемогти і зовнішнього ворога, і внутрішнього. Адже те, що зараз відбувається в краї-

ні, дуже часто важко назвати перемогою Революції Гідності. Допоки корупція, неправдомовність і недолугість деяких представників влади різних рівнів підживлюватимуть корозію України, допоки громадська байдужість і зневіра допомагатимуть в цьому, Революцію Гідності завершеною вважати не можна. Боротьба триває.

Ми, пластуни в Україні, в цій боротьбі вже три десятиліття. Адже друга пам'ятна дата, про яку згадав вище, — 30 років з часу відновлення Пласту на рідних теренах. Бачив і був активним учасником процесу становлення пластової організації весь цей час. Якби карпатські ліси і потічки, український степ, Чорне море і Кримські гори вміли говорити — вони б найкраще описали весь цей період: той дитячий і юнацький гамір і сміх, ті змаги і ватри, мандрівки і табори, які узагальнено зevamo повноцінним пластовим життям. Тепер розуміємо: все це давало нам імунітет від неправди і силу для завзятої праці в подальшому.

Кожну справу можна краще розгледіти та оцінити на якомусь часовому проміжку і за її результатами. За три десятиліття чималі здобутки у нас таки є. Унікальність Пласту в тому, що в дорослому віці людина, зберігаючи формально членство в організації чи ні, дуже часто внутрішньо зберігає і плекає ті цінності, які колись закладали виховники під час гутірок, змагів, акцій, таборування. А на практиці це виявляється у конкретних справах: не лише в рамках Пласту, а й у професійній чи громадській діяльності, у творчості, в науці чи спорті.

І найголовніше: для пластуна «вірність Богові й Україні» — не просто гасло. Це чіткий дороговказ. За це наші побратими-пластуни, коли обов'язок покликав боронити країну, віддали найцінніше — життя. Вони були до кінця вірними, закриваючи грудьми нашу незалежність від російських куль. Пам'ятаймо про це. Такі приклади допоможуть жити і працювати для того, щоби колись ми таки одне одному змогли сказати: «Перемогу здобуто: Революцію Гідності завершено».

ФОТО ПЕТРА ЗАДОРЖНОГО

СТРАТЕГІЯ ПЛАСТУ – НСОУ ДО 2030 РОКУ

Відкриття крайових з'їздів УСП та УПС в рамках VX Крайового Пластового З'їзду України. Пластовий вишкільний центр, м. Буча (Київщина), 28 жовтня 2018 р.
Фото Юрія Леськова

СТРАТЕГІЧНА МІСІЯ ДО 2030

Стратегічна Місія до 2030: творимо успішну Україну через спроможних пластунів

24—25 листопада 2018 року делегати XV Крайового Пластового З'їзду України обговорили і затвердили значущий для організації документ — стратегію розвитку на 12 років. Отож пропонуємо для ознайомлення цей матеріал, що визначає основні напрямки і цілі Пласту на рідних теренах до 2030 року.

Редакція

В ОСНОВІ ЦЬОЇ СТРАТЕГІЇ Є ПЛАСТОВІ ЦІННОСТІ, ЗАФІКСОВАНІ У СТАТУТІ ПЛАСТУ:

- ° 3 Головні Обов'язки пластуна;
- ° Пластовий Закон;
- ° Мета Пласту.

Успішна Україна — це досягнення і збереження безпеки та перехід у сталий розвиток.

Спроможні пластуні:

- свідомі, відповідальні і повновартісні громадяни, в природі яких зафіксована синергія результативності, життєрадісності та служіння;
- ° результативність — досягнення цілей;
- ° життєрадісність — чар пластування;
- ° служіння — суспільна користь.

ВІЗІЯ 2030

До 2030 Пласт є спроможною організацією, доступною для кожної дитини, що творить позитивні зміни на місцевому та національному рівнях.

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ДО 2030

I. ПЛАСТ Є СПРОМЖНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З ПОВУДОВАНИМИ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ СИСТЕМАМИ

1. Всі члени організації знають, розуміють, поділяють, впроваджують цінності, візію, місію, стратегію.
2. Запроваджена культура організаційного розвитку через розробку та впровадження основних політик організації.

Наприклад: система врядування та прозорість прийняття рішень; управління фінансами; управління персоналом (HR), в тому числі й політики щодо залучення, мотивації, розвитку волонтерів; політики із закупівель і обліку майна; система моніторингу та оцінки; стратегія комунікації з основними зацікавленими сторонами (державними органами, бізнесом, іншими НГО, ЗМІ, донорськими організаціями та основними бенефіціярами — молоддю, батьками); стратегія внутрішніх комунікацій.

3. У Пласті налагоджена система збору, аналізу, систематизації та обміну інформацією про пластову спільноту (виховні частини, членство, інструкторів, в тому числі зовнішніх), вишколи, спеціалізації.

II. ПЛАСТ РІВНОМІРНО ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ПО ВСІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В АДМІНІСТРАТИВНИХ ОДИНИЦЯХ (районах, ОТГ і містах обласного значення)

1. Забезпечено проникнення на рівні 10% від дітей шкільного віку.
2. Кожен осередок представлений у вигляді виховних частин (УПН, УПЮ) та активних пластунів 18+, не менше ніж 1 до 4.
3. 90% юнацьких гуртків організовано в курені, які забезпечують повноту пластового самовиховання.
4. Створена мережа ресурсних центрів, які підтримують та розвивають осередки в областях.
5. Збільшено відсоток юнацтва, яке стає активними членами в УСП.

III. В ПЛАСТІ ІСНУЮТЬ СИЛЬНІ ГОРИЗОНТАЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ТЕПЕРІШНІМИ ПЛАСТУНАМИ І ВИХОВАНЦЯМИ ПЛАСТУ, З ЇХ ДОПОМОГОЮ РЕАЛІЗУЄТЬСЯ СТРАТЕГІЧНА МІСІЯ ПЛАСТУ (спроможна країна)

1. Створено діючі спільноти скобів та вірлиць, випускників юнацьких куренів, членів старшопластунських та сеньйорських куренів, станиць та округ. Спільноти мають відповідні активні бази даних, налагоджену комунікацію, план заходів, вироблену мотивацію, перелік можливостей для юнацтва тощо.

2. Сформовано перелік існуючих та потенційно нових проєктів Пласту на рівні краю та станиць чи округ, до їх реалізації залучено вихованців Пласту.

3. Створено мережу професійних майданчиків (спільнот практиків з пластового середовища) для вирішення важливих питань у різних секторах суспільно-громадського життя країни.

IV. ПЛАСТОВА СПІЛЬНОТА РЕАЛІЗУЄ СУСПІЛЬНО-КОРИСНІ ДІЛА ЯК ПІДТВЕРДЖЕННЯ ЦІННОСТЕЙ І НАБУТИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, МАЄ ВИСОКУ ЕТИКУ ПРАЦІ ТА СПРОМЖНОСТЬ ДОСЯГАТИ РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Сформовано культуру суспільно-корисних проєктів, які реалізуються у співпраці з іншими громадськими організаціями та зацікавленими сторонами чи благодійними організаціями, ЗМІ, органами місцевого самоврядування, центральними органами виконавчої влади.

2. Методика Пласту забезпечує набуття цінностей і компетентностей на основі сформованого профілю вихованця Пласту.

3. Діє система постійного залучення, навчання і розвитку виховників та адміністраторів, яка допомагає втілити стратегічну місію.

4. Не менше 40% від загальної кількості юнацтва склали Присягу (здобули ступінь учасника) та 10% з них стали скобами і вірлицями.

V. ПЛАСТ В УКРАЇНІ Є ЦЕНТРОМ ЕКСПЕРТИЗИ ДЛЯ СВІТОВОГО ПЛАСТУ

1. У спільноті Пласту сформовано та узгоджено єдине бачення діяльності Пласту України в складі КУПО та взаємодії між керівними органами.

2. Налагоджено мережу горизонтальних зв'язків між пластунами України та діаспори (обміни та участь у таборах, обмін інструкторами та успішними практиками, інформування про особливості таборування в інших країнах).

3. Пласт в Україні пропонує методичні напрацювання в країні, де присутній Пласт.

VI. ПЛАСТ Є ЧАСТИНОЮ СВІТОВОГО СКАВТСЬКОГО РУХУ

ВІДБУЛИСЯ КРАЙОВІ ПЛАСТОВІ НАРАДИ В КАНАДІ

23—24 лютого 2019 року члени КПС, станичні, зв'язкові, гніздові та деякі виховники юнацтва та новацтва з'їхалися на спільні наради в пластовій домівці в Торонто. Всіх учасників нарад було 46.

Учасники Крайових Пластових Нарад в Канаді

Такі наради відбуваються в Канаді кожного року. Провід та виховники мають нагоду на дискусії, виміну думок, плянування та підготовку до наступних таборів і проектів.

Пластуни приїхали з Едмонтона, Калгарі, Вінніпега, Монреаля, Оттави, Торонта, був навіть один представник української громади в Саскатуні.

Відбувши звітування та формальності, учасники нарад послушали гутірку про те, як бути підготованими до різних небезпечних ситуацій в домівці. Оскільки під час цьогорічних юнацьких таборів відбудуться прогульки та канойкарство, ми дискутували з приводу нових вимог, говорили про крайову політику щодо безпеки на воді. Вирішено, що всі виховники і таборовики, новацтво і юнацтво, мають скласти іспит з плавання ще перед табором. Треба теж згадати, що виховники передбачають потребу поліційної перевірки всіх осіб, що працюють з молоддю — добровольців, виховників, помічників, що часто є вимогою в школах та інших молодечих організаціях. КПС заохочує та фінансово допомагає виховникам користати зі спеціальних професійних вишколів, наприклад «Перша допомога», «Канойкарство» тощо.

До нас на наради загощила пл. сен. Леся Хичій — нова Голова Конгресу Українців Канади (на фото ліворуч). Вона представила аналізу останнього перепису населення Канади відносно тих 1,4 мільйона громадян, які признаються до українського походження. Цікаво було побачити, де в Канаді існують більші скупчення українців та де є можливості створити нові пластові групи.

Виховники роз'їхалися з новими контактами, ідеями, інформацією та з ентузіазмом до дальшої пластової активності.

пл. сен. Богдан Колос, Голова КПС в Канаді

ХІІ КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ІЗД ПОЛЬЩІ

2 березня 2019 р. у Варшаві відбувся ХІІ Крайовий Пластовий З'їзд. Делегати обрали новий провід Пласту в Польщі.

Учасники та гості ХІІ Крайового Пластового З'їзду Польщі. Фото Стефана Сокола

У КПЗ'їзді взяли участь 22 члени Пласту. Найвищий пластовий форум Пласту в Польщі відвідав член ГПБ пл. сен. Ростислав Добош, ЦМ, з донькою Соломією. У З'їзді брав також участь голова найбільшої і найстарішої української організації в Польщі «Об'єднання українців у Польщі» пл. сен. Петро Тима.

Делегати прийняли статут, в якому змінено назву організації. Давнішу назву «Пласт — Організація української молоді в Польщі» замінено на «Пласт — українська скаутська організація в Польщі». КПЗ прийняв резолюцію про створення окремої організації Пласту в Польщі (зараз ми функціонуємо в рамках Об'єднання українців у Польщі). Покликали Оргкомітет відзначення 30-ліття відродження Пласту в Польщі, яке святкуватимемо на зламі 2020—2021 років.

З'їзд відбувся успішно і в дуже надихаючій атмосфері. Ми прийняли важливі рішення, які суттєво вплинуть на розвиток Пласту в Польщі. Готувались до зміни статуту два роки, так само, як і до прийняття резолюції про створення окремої організації. Майже тридцять років ми працювали на благо української громади в Польщі і Пластової ідеї в складі Об'єднання українців у Польщі (ОУП). ОУП ніколи не обмежувало нас і завжди підтримувало нашу діяльність. Останніми роками спостерігаємо кращу організованість і активність наших членів. З'являються також нові члени. На КПЗ чотири пластунки склали Пластову Присягу. Зараз ми достатньо підросли, щоб діяти самостійно. У нас гарна активна команда, яка готова розвивати себе і Пласт як окрему організацію.

Дякуємо попередньому проводу за важку працю, а новому бажаємо багато сил і світлих ідей.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА РАДА:

Голова КПр — ст. пл. Петро Вітек
член КПр — ст. пл. Уляна Радь, Верх.
член КПр — пл. сен. Мирослав Скірка

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА:

Голова КПС — ст. пл. Олена Боднар, Од.
Заступниця голови — ст. пл. Ева Попович
Секретар — ст. пл. Олена Карівець
Крайова референтка УПН — ст. пл. вірл. Христина Чир, Л.
Крайова референтка УПЮ — ст. пл. Ганнуса Тимець
Діловод фінансів — ст. пл. Стефан Сокіл
Референтка Пласту в Чехії — ст. пл. Наталія Дубаневич

ФОТО ПЕТРА ЗАДОРЖНОГО

ПЛАСТУН ДБАЄ ПРО КРАСУ

Колись померла була моя тітка, «тета Оля», як я її називав, і моя бабуня сказала: «Ой, відійшла від нас така гарна людина». Це мене тоді було дуже здивувало: тета Оля була дуже добра, я її дуже любив, але вона зовсім не виглядала в моїх очах «гарною»: була вже старенька, згорблена, ціла в зморшках, трохи кривенька... То чому називати її «гарною»? Але бабуня пояснила: «Її краса не в тому, як вона виглядала. Краса була в її душі, в тому, що вона всіх любила, що її життя було завжди упорядковане, гармонійне, завжди мало свою ціль... Пам'ятай: це була справді гарна людина».

Пізніше, коли я став пластуном, мене завжди дивувало, що в пластовій ідеології аж двічі говориться про красу. В нашому привіті є слова «сильно, красно, обережно, бистро», а тринадцята точка Пластового Закону говорить, що «пластун дбає про красу». Чому включати красу в наші ідеали? Колись я над цим довго думав, аж поки не пригадав собі науку бабуні: «Краса кожної людини є в її душі, в її вчинках, словах і ділах, у ставленні до інших...»

І це є, власне, тим розумінням краси, яке бажали передати нам наші засновники. Вони хотіли, щоб про кожного пластуна світ міг сказати з певністю: «Це є гарна людина». А також щоб можна було ствердити, яким пластун залишив по собі світ по своїй смерті — чи світ і оточення пластуна стало кращим.

У «Пластовому обіті» співаємо:
*Красу я і щастя по всій Україні
 Ширитиму, власний забуду свій труд,
 Щоб чоло розправив і випрямив спину,
 Щоб зір зняв до неба відроджений люд.*

В цій пісні поняття «краси» є дуже добре окреслене: «краса» тут спарована із щастям, причому не лиш конкретного пластуна, а й цілого українського народу.

Можна це поняття ще порівняти зі станом порядку, гармонії, симетрії дій, чистоти довкілля, доброти, взаємного порозуміння, примирення людей і ворожих груп, взагалі атмосфери спокою й доцільності. Краса обіцяє всьому світові мир і спокій, а також доброту і щастя. Чи ж дивно, що пластун має «дбати про красу» у своїй країні і взагалі у світі?

Коли ми так цю справу сприймаємо, то стає все зрозумілим. Але як цей бажаний «стан краси» практично прищепити пластунам? Як навчити виховників, щоб вони це почуття «краси» передавали своїм новакам, юнакам, старшому пластуству? Це велике мистецтво — ввести гармонію в життя вихованців, щоби вони в своєму дорослому житті могли поширювати ці риси на все суспільство.

А кожний з нас знає й відчуває, що такої гармонії дуже потрібно нашому народу, а зрештою, і цілому світові. Брак гармонії є найбільшою проблемою історії людства. Через це бувають всілякі непорозуміння і ворожечі — війни, революції, злочини.

Я думаю, що і Бейден Повел, засновник скав-тінгу, і Дрот та наші пластові провідники стреміли до цієї цілі: створити громаду, в якій панувала б внутрішня гармонія, доброзичливість, взаємна допомога, любов до ближнього.

Це все є можливим. Бо ж існують численні випадки, коли в якійсь громаді, в групі людей існує така гармонія.

Візьмімо, скажімо, інструментальну оркестру чи хор. Вони вміють творити музику чи спів у цілковитій гармонії, де успіх кожної людини є кінцевим для успіху їхнього твору. Якщо такої гармонії у групі немає, то навіть найкраще виконання поодиноких членів гурту буде йти врозріз із намаганнями інших, і замість краси спільного виконання матимемо хаос і какофонію.

— ” —

ОТЖЕ, ГАРМОНІЯ І КРАСА МОЖЛИВІ В СВІТІ, І БАГАТО ОСІБ УСПІШНО МОЖЕ ЇЇ ОСЯГНУТИ, ЯКЩО НАД ЦИМ ПРАЦЮЮТЬ.

Багато наших виховників її також досягають. Вони в повному значенні цього поняття «дбають про красу» у своїй праці і в житті. Честь їм і слава!

/ Старий Вовк

ЯК ПЕРЕСЕЛЕНЦІ З ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ СТВОРИЛИ ОСЕРЕДОК ПЛАСТУ НА ХАРКІВЩИНІ

пл. сен. прих. ТЕТЯНА ЄФІМЕНКО

Ізюм — місто на Слобожанщині, центр Ізюмського району, одне з найбільших міст Харківської області України, має статус міста обласного значення. Розташоване біля підніжжя найвищої в Харківській області гори Кременець на звивистому березі Сіверського Дінця. — Ред.

Зацікавленість Пластом з'явилася влітку 2017 р. Б. Оскільки вся наша родина — вимушені переселенці, то хотілось знайти для дитини середовище, в якому б вона почувала себе комфортно. Та побачивши низький рівень патріотичного розвитку в місті, складнощі під час спілкування доньки з однолітками, ми запропонували дитині познайомитися з організацією Пласт. Влітку донька взяла участь в «гайдашнику» «Рятівник» на базі МНС України в Харківській області, проведеному Харківською округою. Восени долучилася до організації — стала членкою станиці Харків. Відтоді я та мій чоловік, Олег Єфіменко, також приєдналися до Пласту. Відбули КВДЧ №117 у квітні 2018 р. Б. у Харкові, вишкіл виховників УПЮ ч. 168, який відбувся 4—6 травня 2018 р. Б. у Львові. А 19—20 травня взяли участь у Святі весни Харківської округи «Хоробрі Серця» (Харківщина), де я виконувала обов'язки медика заходу.

Наступним кроком був Крайовий археологічний табір «Черкас» (1—10 липня 2018 р. Б.), де ми з другом Олегом були виховниками, разом з тим виконуючи обов'язки інтенданта і таборового лікаря. Далі був Крайовий апробаційний табір «Клич Лицарів» (10—24 серпня), на якому я також була таборовим медиком.

— ” —
**ВІДАК 26 СЕРПНЯ 2018 Р. Б.
ПРОВЕДЕНО УСТАНОВЧІ ЗБОРИ
ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІЗЮМСЬКОГО
ОСЕРЕДКУ ПЛАСТУ НСОУ –
«СТАНИЦЯ ІЗЮМ».**

На установчих зборах були присутні:
1. пл. сен. прих. Олег Єфіменко
2. пл. сен. прих. Тетяна Єфіменко
3. Максим Деньгін
4. ст. пл. Ольга Камериста

За цей час було сформовано 2 юнацькі гуртки — «Східні Зорі» та «Крилаті вовки», перші гурткові сходи яких відбулися 14 жовтня (на фото ліворуч), і один новацький рій «Лелечі крила».

23 грудня 2018 р. Б. станиця Ізюм приєдналася до акції передання Вифлеємського Вогню Миру. Зі станиці Харків Вогонь Миру привезли до рідного міста, де передали громаді та адміністрації м. Ізюм.

На жаль, в історії України є багато страшних подій. З приходом російських загарбників свідками війни стають наші діти. І це не може не боліти. З метою вшанування пам'яті загиблих, які боронили Донецький аеропорт, станиця Ізюм провела 19—20 січня 2019 р. Б. акцію «Аеропорт — 242», комендантом якої був Олег Єфіменко (друг «Орест»). До акції долучилися підготовчі курені з Харкова: ім. Катерини Перелісної та ім. Михайла Поготовка. Захід передбачав військову підготовку, рукопашний бій, тактичну медицину, квест по місту, інтелектуальні змаги.

Спостерігаючи за реакцією дітей, які вже долучилися до Пласту в Ізюмі, я, виховниця юнацького дівочого гуртка «Східні Зорі», за досить короткий проміжок часу приходжу до висновку: як би не було важко пропонувати ідеї Пласту жителям східного регіону і не дивлячись на спротив прихованих ворогів України, Пласт потрібен для подальшого національно-патріотичного розвитку молоді. Діти ходять на збірки, тому є можливість доносити до їх сердець і розуму пластову ідею, цілі, жити з ними частку їхнього життя за пластовими законами. Є нагода спостерігати значні зміни, бачити, як діти приєднуються до недільної Служби Божої, на яку ніколи не ходили! Це щастя.

ГОЛОВНИМИ НАПРЯМКАМИ РОЗВИТКУ СТАНИЦІ ВВАЖАЮ ТАКІ:

1. Збільшити чисельність дітей в гуртках.
2. Долучити до виховної роботи патріотів-одномумців.
3. Приєднувати до руху і збільшувати чисельну кількість Пластприяту.

v Ось така тепер пластова станиця Ізюм

КУРС НА РОДНЯНСЬКІ АЛЬПИ

ст. пл. ЗАХАР ФЕДОРАК
та БОГДАН МІРЧУК (Лемко)

Ходити в гори в будь-яку погоду не можна, а треба! Так подумала собі «Ватага Бурлаків» ще задовго до самої мандрівки. Тому як тільки зима дала про себе знати ранковим морозом та легенькою віхолою, товариство «Ватаги» вирішило, що саме час з головою поринути у своє найбільше замилювання — бурлакування. Цього разу курс взяли на гору П'єтросул — найвищу вершину Роднянських Альп. На неї ми не раз поглядали й «облизувалися», мандруючи Чорногорою чи Мармаросами.

Склали план, меню, кошторис, ну і, звісно, наплечники. Хто як міг добрався до Львова та Івано-Франківська, а там уже всі разом кількома авто поїхали в сторону Румунії. Перетнувши кордон, невдовзі опинилися в містечку Борші, звідки й розпочалася наша пригода.

Вітер здував капелюхи та шапки, морозець лоскотав щоки, а ніч давно оповила темрявою верхівки смерек та сосен. Так ми примандрували до місця ночівлі. Далі ж все традиційно: хтось розкладав намети, хтось розпалював багаття, а хтось пішов шукати воду. Останнє виявилось нелегким завданням, але дорогою зустріли місцевого лісника, який на румуно-українсько-єспано-жестовому діалекті скерував нас у потрібному напрямку, де ми змогли наповнити свої казани та фляги.

Привітною погодою, яка нас супроводжувала, назвати важко. Наприклад, вода, яка не грілася на вогні, швидко вкривалася льодовою кіркою, на наметах проявлялася паморозь, однак це не заважало лунати аж до вершин бурлацькому співу, а наші серця наповнювати затишком і теплом. Небо було затягнуте хмарами, але найясніша зоря пластового сузір'я в цей момент сповна освітила румунські ліси.

...І був ранок, і була вівсянка, і ми рушили вгору. А ще — світ не без добрих людей! Вже наш добрий знайомий лісник погодився взяти на зберігання наші наплечники, тож вгору ми пішли без зайвої ваги (принаймні, тієї, яка на плечах, бо в декого такої власної не бракує).

Йшлося легко і весело, згадували минулі мандрівки, смішні моменти, жартували. На метеостанції нас зустріла кішка Багіра, поява якої мотивувала нас до перекусу. Голодні та спрагли, ми підживились і з новим зарядом енергії залишили Багіру знову на самоті, але вже ситою, а самі помандрували далі до вершини.

Мабуть, не скоро з пам'яті кожного з нас вивітряться ті краєвиди, які ми побачили перед самим підйомом. Ти наче опинився у глибоченній чаші, яка оточила тебе стрімкими кручами, а з-за виднокраю за тобою тишком спостерігає сонце, при цьому по-важно пливучи на захід.

Але завершуємо медитацію і повертаємося до реальності. Тим більше, що вона нас цілком задовольняла: снігу було небагато, тож кожен крок карбувався впевнено і надійно, відтак невдовзі ми вже були на вершині. Там нас очікувала ледь не вся можлива палітра сірих відтінків, хмари опускалися на сусідні гори, а небо вже перестало бути по-літньому блакитним.

На такому тлі ми й сфотографувалися всією «Ватагою» на П'єтросулі. Сходження на вершину якимось само собою налаштовує на філософський і дещо сентиментальний лад. Круто усвідомлювати єдність такого великого колективу і просто перебувати високо в горах разом з тими, хто завжди готовий подати руку допомоги чи підставити плече. Саме в такі моменти відчуваєш себе справді щасливим, бо нащо нам щастя, коли його нема з ким розділити?

З цих розмірковувань ми виринули вже на спуску до метеостанції, де нас чекала Багіра і смачний обід (він, на жаль, не чекав, його довелося чекати нам — поки самі ж і зготуємо), який дав сили для подальшого відтинку мандрівки — до місця ночівлі.

Вечірні посиденьки з розмовами, співами та жартами, і навіть порятунок румунського лісника (так-так, того самого), безумовно, зайняли абсолютно паритетне з видами з вершини місце на наших внутрішніх полицях спогадів і вражень. А особливо приємно, будучи в горах, ще не «закривши» мандрівку, вже мріяти, думати, обговорювати плани щодо майбутніх вершин та пригод. За цими справами і минула ледь не вся ніч, після якої вранці нас чекала дорога додому.

— ” —

Слово від Ватажка Карпатської полонини: «Мандрівка вдалася на славу, побачилися з тими, кого довго не бачили, перевірили смалюхів, відкрили для себе нові гірські закапелки, розрухали кістки, надихалися зимовим гірським повітрям, зарядилися енергією. Саме це нам і було потрібно. Думаю, вам теж».

ТОЖ НЕ СИДІТЬ НА МІСЦІ, РОБІТЬ ТЕ, ДО ЧОГО СЕРЦЕ ЛЕЖИТЬ, ВІДКРИВАЙТЕ НОВІ МІСЦЯ, ЗБАГАЧУЙТЕСЯ НОВИМИ ВРАЖЕННЯМИ. ОДНЕ СЛОВО – МАНДРУЙ!

Корисна інформація від «Бурлак»

1. Гора П'єтросул (2303 м) є найвищою вершиною масиву Родна, чи, як його ще називають, Роднянських Альп. Більшість, мабуть, хто хоч раз ходив по Чорногорі, бачив зовсім недалеко на півдні, але вже на румунській частині Карпат, цей масив зі скелястих вершин.

2. Зі Львова до П'єтросула їхати трошки більше ніж 400 км. Здавалося б, небагато, але знаючи, що по дорозі будуть і перевали, і звивиста дорога вздовж Тиси, і перетин кордону (ми їхали через Солотвино), то два дні з нашої триденної мандрівки відвели на добирання. Google казав, що їхати 7 годин, а ми їхали цілих 13, але встигли й у Франківську погуляти, і скуштувати гуцульських страв у Квасах. Пунктом призначення можна вважати румунське містечко Борша. Через 300-400 м після його центру потрібно звернути праворуч (47.653959, 24.668608, там ще стоять вантажівки з дровами), їхати хвилин 15 вузькою асфальтованою дорогою, поки вона не закінчиться біля великої дерев'яної церкви (47.630004, 24.653422), набравши при цьому добрих 500 м висоти — до ~1200 м. Від церкви й починається маршрут на П'єтросул. Ми ж приїхали ввечері і вирішили від церкви ще годинку прогулятися під зорями та розбити табір на галявині (47.619988, 24.64951, орієнтир — закинтий білий бус) неподалік від метеостанції.

Спочатку планували дійти на ночівлю аж до озера, але наступного дня зрозуміли, що ідея зупинитися в лісі була вдалиною, бо дров на ватру біля озера не назбирали б. Джерела на галявині немає, але воду можна набрати в старій метеостанції (3 хв по стежці позаду будиночка), заразом подивитися на кабанів та косуль.

3. Від галявини легким темпом за 2,5-3 години промаркованою дорогою доходимо до метеостанції (47.602452, 24.649328), яка знаходиться на початку цирку П'єтросула і до якої можна на добрячому джипі заїхати. Тут же ж знаходиться і притулок. На віддалі десяти хвилин ходьби від метеостанції знаходиться озеро Лазер (1820 м), від якого стежка прямує вгору кулуаром. На перший погляд дуже круто, але стежка йде серпантинном і весь час петляє, тому можна спокійно дійти до вершини. На вершині стоїть напіврозвалений будинок метеорологів, в якому при бажанні можна заночувати.

Загалом маршрут на П'єтросул нічим не складніший за маршрути на Говерлу чи Петрос з «Козьмецика». Тому якогось додаткового спорядження, в порівнянні з цими горами, не потрібно. І за день на гору і вниз можна спокійно сходити.

4. Щодо витрат, то тут три пункти: витрати на дорогу (індивідуально), Зелена карта (в районі 700 грн за машину), харчі.

А з корисних порад — завантажте собі maps.me.

ВІДРОДЖЕННЯ
СКАВТСЬКОГО
РУХУ В УКРАЇНІ

АНДРІЙ ПАРУБІЙ

Провід і булава табору УПЮ «Міст».
Стоїть посередіні бунчужний
пл. сен. Святослав Сурма, КВ.
Околиці Нового Кропивника (Дрогобиччина),
серпень 1991 р.

2019 року відзначаємо 30-ліття від часу відновлення Пласту в Україні. Цей ювілей спонукав нас зібрати і підготувати до друку низку тематичних матеріалів. Тож публікуємо погляд на розвиток Пласту на початку 90-х років минулого століття активіста товариства «Спадщина» Андрія Парубія — тепер Голови Верховної Ради України і почесного пластуна. На прохання пластунів торік пан Андрій поділився своїми споминами про обставини відродження Пласту і створення молодіжної організації «Спадщина». / Редакція

Нарешті ідея пропагування «Пласту» перекинулася зі сторінок нашої газети на інші незалежні видання, навіть більше — на сторінки офіційної обласної преси. Нас тішить, що започатковане нами відродження скавтського руху у Львові набрало поширення і здобуло офіційний статус.

А що ідея Пласту потребує якнайшвидшого відновлення на Україні, в цьому ми не сумніваємось. Адже українська нація в цей переломний час передусім повинна думати про виховання сильної тілом і духом молоді. Бо що нас чекає завтра? Напевно, на це питання переконливо не відповість сьогодні ніхто. Одне певно — для виборювання і будування власної держави, нації, яка зараз ще обтрушується від бруду вчорашнього дня, слід виховати нове покоління — повноцінне, розвинуте інтелектуально, незалежне у діях і думках, вільне духом. Наскільки це важливо, легко можна переконатись, згадавши, яке значення у Визвольних змаганнях 1940—50-х років відіграло молоде покоління, виховане в Пласті на ідеях національного визволення, дисципліноване. Яскравий приклад цього — перехід пластових куренів «Червона калина» і «Лісові чорти» після розпуску Пласту до складу ОУН і їхня подальша участь в УПА.

Чи в змозі виховати молодь в такому дусі старші люди, що у своєму загалі виховані в умовах постійного страху і почуття власної неповноцінності? Напевно, ні, або інакше — не повністю. Основну частину роботи повинні взяти на себе ми, молоді, хто ще не встиг на всі груди вдихнути п'яного всеохоплюючого смороду болота.

Отже, з чого починати?! Для організації молоді в широкому масштабі, виховання її в дусі національного патріотизму потрібні об'єднуючі принципи, чітка структура і властива для молоді оригінальність. Досвід у нас є. Це досвід скавтських організацій в Україні. І коли півтора роки тому ми зацікавились історією скавтського руху і загорілись ідеєю його відродження, перед нами виникло закономірне питання — чи не штучним буде відновлення старих структур сьогодні? Та, проаналізувавши розвиток Пласту і молодіжних організацій, які діяли після його розпуску, ми дійшли думки, що згуртування молоді, запропоноване Пластом, є найбільш оптимальним і досконалим. І що б ми не організували, маючи на меті створення організації для виховання молоді, ми, однак, дійдемо до ідеї Пласту. І от, згуртувавшись восени 1988 року, певною мірою усвідомлюючи всю відповідальність звання «пластун», ми зорганізувались як історико-просвітянське товариство

«Спадщина». І зараз можемо твердо сказати: так, ідея скавтського руху вже дозріла і потребує якнайшвидшого поширення. І це закономірно. Як говорив Тисовський: «Народ, що має багато хлопців і дівчат, які бажають гуртуватися і спільними силами працювати по своїй змозі для свого народу, може бути спокійний за свою майбутність». Потреба є лиш в тому, щоб молодь єдналася навколо ідей благодійних, ідей, в основі яких лежать християнська мораль і потреби народу.

Ми, молоді, повинні бути гідними свого призначення, бути готові продовжити великі змагання за виборення української державності, започатковані урядами УНР і ЗУНР, бійцями УСС і УПА. Повинні бути готовими до цього насамперед психологічно, вбиваючи в собі завжди і у всьому рабський страх, розбиваючи тісні рамки, що стискають наші думки і прагнення, навчитись бути сміливими і незалежними, сильними і відданими ідеї виборення і побудови своєї держави. І ці всі завдання повною мірою збігаються з прагненнями молоді, прагненнями до подвигів, до ризику, до боротьби. Але давайте подивимось, що нам, молодим, запропоновано сьогодні? Раз ти прагнеш щось зробити для національного відродження України — води гаївки, проводи мітинги, сприймай врівноваженню екологічної ситуації в Україні. Хочеш бути сильним? Будь ласка, в нас є чудові секції дзюдо, боксу й альпінізму. Не заперечуємо ні одного, ні другого.

Але як важко інколи одній частині молоді вирватися за межі просвітянських рамок або переконати іншу частину в необхідності національного відродження і виборення української державності! А часто, якщо ці люди і начеплять значки у вигляді національного прапора, то роблять це лиш тому, що призначення національної символіки стало своєрідною модою. Основна біда в тому, що ця молодь не бачить свого місця у національно-визвольному русі, тому не може всім еством своїм сприйняти його, зрозуміти його сутність. Зараз таких людей особливо багато в масових молодіжних організаціях Львова. І як жаль, що мало хто з керівників цих організацій бачить цю проблему і прагне вирішити її. А наскільки важливою є потреба виховання молоді не тільки національно свідомою, а й розвинутою фізично, ми можемо переконатись на прикладі високої боездатності Української Повстанської Армії, яка свого часу була сформована лише з добровольців, юнаків нашого віку.

Тому ми вважаємо, що основною проблемою виховання молодого покоління української нації і є питання про формування повноцінної молоді, здорової не лише духовно, а й фізично, молоді, яка любить життя, любить простір і гідна звання української молоді.

Саме такі завдання ставить перед собою «Спадщина», і саме такі завдання ставить перед собою Пласт. Тому вважаємо, що ідеї скавтського руху потребують якнайшвидшого вивчення і відновлення. А для цього нам необхідно відкинути комплекс деякої частини нашої інтелігенції, що в силі бачить вульгарність, у любові до боротьби — небезпеку, в дисципліні — милітаризацію. Треба вийти з рамок обмеженості, привчатись жити повнокровним життям. Вчитись бути безкомпромісними і вільними. Не боятись боротьби, не боятись поразки, якщо цього потребує

1. Мандрівка з юнацтвом. Андрій Парубій ліг між скелями, утворивши «живий» місток. Це уможливило юнакам перехід розриву скель. Околиці с. Ямельниця (Сколівщина), травень 1996 р.

2. Під час заходу в рамках науково-мистецького проекту «Від Конституції до Конституції». Голова ВРУ Андрій Парубій в одному ряді з юнацтвом станиці Київ. 19 квітня 2018 р. Фото Андрія Нестеренка

3. Члени ОУМ «Спадщина» (зліва направо) Андрій Парубій, Микола Величкович, покійний «Крук», невідомий. Околиці Либохори (Сколівщина), 1991 р.

4. Голові Верховної Ради України Віфлеємський Вогонь передає голова СПС станиці Київ ст. пл. вірл. Катерина Скороход, СВ. Сесійна зала парламенту, 18 грудня 2018 р. Фото Андрія Нестеренка

добро справи, вчитись перемагати. Перемагати самого себе, перемагати свої комплекси і свою обмеженість, любити життя, вміти брати від нього і віддавати йому, вміти любити і ненавидіти, бути вірним ідеї і відкидати прагматизм. Бути готовим стати авангардом нації, її натхненником! СКОБ!

Спадщина: вісник товариства «Спадщина». — 1990. — Ч. 13. — С. 7.

***

Під час навчання в університеті я писав курсову роботу про молодіжний рух в Галичині до 1930-х років, вивчав «Січі», «Соколи», «Пласт», «Луг». Вже тоді я багато дізнався про Пласт — не з творів Тисовського, не з самвидавного часопису «Євшан-зілля», а з архівних матеріалів (отримав доступ до архівів для роботи). Там я бачив перші підписи Бандери як писаря Загону «Червона калина». Крім того, мені принесли перефотографовану статтю Дмитра Донцова «Юнацтво і Пласт». Тисовського, можливо, я вже пізніше тримав в руках.

На основі тих знань я сформулював ідею, що «Спадщина» — скавтська організація. Але ми не вважали себе в праві назватися Пластом: існував світовий Пласт, тож ми вважали, що це ім'я може бути лише ним надане. Тому ми створили скавтську організацію націоналістичного типу, яка мала б сформувати ґрунт для створення Пласту.

Але «несподіванка» сталась в 1990-му році, коли з'явився оргкомітет на чолі з Ігорем Гринівим і коли приїхали перші пластові представники з-за кордону. В Брюховичах відбувся установчий з'їзд, де було присутне й наше середовище — зі «Спадщини» приїхало 12 осіб, в наших мазепинках, у формах, було середовище Гриніва — вже, скажемо, назбирані ним люди, і було кілька представників закордонного Пласту. І в нас на самому початку відбулась світоглядна суперечка: ми сказали, що Пласт має бути організацією української молоді, а пластуни з-за кордону сказали, що ця тема вже є застаріла. Що ця тема вже не працює сьогодні, тому Пласт не може мати ніяких, скажімо, бар'єрів і кордонів для членства за будь-якою ознакою.

Я вийшов, виступив і висловив думку, що позиція Тисовського була: Пласт — це організація української молоді (власне, так воно сформулювалось). Вони сказали, що ця тема не є актуальною. Я відповів, що ніхто не має права редагувати Тисовського, а якщо ви редагуєте, то назвіть себе інакше. І на тому виникла суперечка.

Ми проголосували. Ми лишились в меншості, хоч і невеликій меншості — різниця була лише в кілька голосів. Тож ми сказали, що те, що відбувається, не цілком відповідає духу Тисовського. І замість стати співзасновниками Пласту, ми лишились «Спадщиною», але з того дня до назви додали визначення «Організація української молоді», апелюючи до першоджерела, до Тисовського.

Київ, 18 липня 2018 року.

Аудіофайл записав ст. пл. скоб Андрій Ковальов, ОЗО, розшифрував пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО.

Правопис відредаговано відповідно до вимог «Пластового шляху»

СПОВІДЬ АМЕРИКАНСЬКОГО МАЙДАНІВЦЯ

ОКСАНА ЛІГОСТОВА, РУСЛАН ДЕЙНИЧЕНКО
«Голос Америки»
www.ukrainian.voanews.com

Я приїхав 1 січня, хотів просто побачити, що це є Майдан. Бачив багато кадрів по телебаченню з України. І перший день, другий день — я знав, що буду тут до кінця. Навіть себе не питав, навіть не мусив вагатися: знав, що я тут буду.

18 лютого був поранений, досить серйозно. Це був «Беркут» з Криму. І їх було, може, вдесятеро більше. Вони пішли на нас з такою силою, з такою люттяю, такою ненавистю! Як мене побили і я стівав кров'ю, пішов туди, де приїздила перша допомога. Чекаю на якусь допомогу — і стоїть близько мене беркутівець, і він такий радісний, так усміхається, бо дивиться на цю мою кров. І каже: «Ага, захотілося тобі твоєї України!» Що, українець би це сказав?

Вони били кийками, щоб вбивати. Я стовідсотково впевнений: дістали наказ вбивати. І вбивали. Я мав шолом на голові для мотоцикліста — розгатили, нічого не лишилось. Цей шолом врятував мені життя. Але іншим не врятував, там було багато, багато трупів.

Я дуже розчарований тим, що ніхто не покараний. За такі звірства, за такі злочини! І не покарані ті, що приховували це все. Це просто неймовірно, як країна може існувати з такими принципами правосуддя! Навіть того, що дав накази стріляти і командував тим усім, відпустили з суду. Як це може бути?

Думаю, що моя присутність на Майдані є, власне, доказом, що ніякої американської допомоги не було. Могутня країна, США, висилає шістдесятидев'ятирічного каліку? Я був на Майдані і не бачив, щоб хоч копійку (чи то цент) хтось комує дав. Просто не було хоч якого-небудь доказу, що тут американці до чогось причетні. І тому ворожі агітатори схопилися цієї події, коли заступниця державного секретаря роздавала якесь печиво на Майдані. І вони: «ага, ага, бачите?»

Не було потреби в американському втручанні. І нема ніяких доказів. Це було спонтанно. Сам Янукович винен, чи Путін навіть. Бо він давав накази, щоб розігнати студентів. Від того моменту люди повстали.

Минуло п'ять років відтоді, як переміг Майдан, як Небесна Сотня кров'ю і своїми життями осятила нашу подальшу боротьбу за справжню, а не удавану незалежність. І вона отримала продовження у війні з російськими зайдами на Донбасі.

На сторінках журналу ми не раз торкалися майданівської тематики. Однак мало згадували про те, що поруч із пластунами України в останні вирішальні дні на вулицях, площах і у провулках Києва були й пластуни з інших країв. До таких належить пл. сен. Юрій Саєвич, доброволець 27-ї сотні Самооборони Майдану.

Пригадуємо його виступ 22 жовтня 2016 року у Клівленді перед делегатами XXXIV КПЗ'їзду США, де він пробував передати дух протистояння в ті вирішальні для України дні. Не менш емоційно він поділився споминами зі своїми колегами за фахом, кореспондентами «Голосу Америки», у першу річницю Революції гідності. Цю розповідь від першої особи й подаємо нижче.

Редакція

ФОТО ПЕТРА ЗАДОРЖНОГО

**ТІ ДНІ НА МАЙДАНІ – ЦЕ БУВ
НАЙКРАЩИЙ ЧАС МОГО ЖИТТЯ.
ДУЖЕ МЕНЕ РАДУЄ, ЩО МАЙДАН
СТВОРИВ ЦЕЙ НОВИЙ ДУХ СЕРЕД
УКРАЇНЦІВ.**

Юрій Саєвич чекає на медичну допомогу після сутички з «Беркутом». Київ, Маріїнський парк, 18 лютого 2014 р.

Українці були відомі тим, що кажуть: «Моя хата скраю, нічого не знаю». І Майдан розвіяв ці уявлення. Від того витворилася та добровольча стихія. Люблю, коли звичайні люди беруть активну участь у процесах і не нарікають на владу, — а могли б, — ідуть і роблять. І також мені подобається, що цей дух перекинувся на діаспору.

Я тепер собі хочу знайти якусь заняття, якусь функцію на Сході, волонтерство. Думав пройти курси санітара на полі бою. Що-небудь, що-небудь...

Юрій Саєвич у Мюнхені з юнацтвом під час ЮМПЗ, серпень 2017 р.

Коротко про друга Юрія

Пл. сен. Юрій Саєвич, V, — український журналіст, радіоведучий, перекладач. Виростав в Чикаго (район Українське селище — Ukrainian village). Батько був виховником у Пласті та викладав у суботній школі. Отож Юрій, який теж зростав у пластовій організації, змалку мав розуміння того, що посвята українській справі — важливий напрямок у житті.

У 1992 році був кореспондентом «Голосу Америки» в Києві. Згодом став головним редактором популярної в Україні телепрограми «Вікно в Америку». Працював старшим редактором радіо «Голос Америки» українською мовою.

У 1990-х роках був у Дніпропетровську як перекладач для американської військової делегації, що перебувала там у рамках обміну між національною гвардією штату Каліфорнія та Збройними силами України. У 2000-х роках — серед представників ЗМІ, які спостерігали за виборчим процесом в Україні.

Після побиття в лютому 2014 року на Майдані шпиталізований.

У споминах друга Юрія, яким приблизно чотири роки, йдеться про те, що він мав намір допомогати в якості волонтера на Сході України. Так і сталося. Він пройшов вишкіл медичного батальйону «Госпітальєри» для підготовки бойових парамедиків і на початку цього року відбув першу ротацию як стажист у прифронтовій лікарні в Авдіївці. Найближчим часом відбудеться його друга ротация в бойовій зоні.

Щодо пластової діяльності, у серпні 2017 року взяв участь в ЮМПЗ біля Міттенвальду (Німеччина) як комендант одного з юнацьких підтаборів.

Голова ГПР пл. сен. Володимир Базарко, ЧК, вручає орден Вічного Вогню в золоті пл. сен. Юрію Саєвичу, V. Ліворуч — пл. сен. Зенон Голубець, ЛЧ. ХХХІV КПЗ'їзд США, Клівленд, Огайо, 22 жовтня 2016 р. / Фото Юрія Леськова

РІВНИЙ ДОСТУП ДО ЯКІСНОГО ПЛАСТУВАННЯ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

Стратегія Пласту, яку ми прийняли 24 листопада 2018 р. на Крайовому пластовому З'їзді, твердить, що Пласт має стати доступним для кожної дитини. Щобільше, в стратегії записано, що через 11 років прагнемо мати залучення на рівні 10% школярів.

Так от: у нас майже 5 000 000 школярів. Всім їм, якщо вони захочуть, потрібно забезпечити рівний доступ до пластових програм (сходин, таборів, мандрівок та інших занять). З цієї маси 480 000 школярів нам потрібно залучити до Пласту... Для адміністрування такої кількості потрібно біля 250 000 дорослих — приблизно такою є пропорція у розвинутих країнах світу. Для порівняння: в усій системі освіти України працює лише вдвічі більше вчителів — півмільйона.

Про дітей напишу якось окремо — погляньмо на питання дорослих. Якщо розподілити дію стратегії по роках, то нам потрібно залучити додатково (саме додатково!) понад 20 000 дорослих щорічно. За 30 років після відродження Пласту ми тільки зараз отримали показник у дві тисячі дорослих членів. Наявними темпами, щоб досягнути бодай 20 тисяч волонтерів (1/10 стратегії), нам потрібно 300 років. Які у нас є варіанти?

1. Вивезти (безкоштовно і безоплатно) всіх дійсних членів станиці ХХХХХ в усі інші області. Вийде десть по 10-15 осіб на область. І там, в тих областях, завданням цих дійсних членів буде показати, як знайти ті тисячі дорослих, які створюють гуртки та рої, а потім — якщо пощастить — курені та гнізда. Далі аналогічно — щорічно вивозити «сталінськими методами» всіх вихованців юнацтва цієї станиці. (Коли попередня каденція КПР оголосила конкурс, хто би поїхав за гроші, кандидатів взагалі не було з усього краю; якщо хтось охочий вже є, то ви не соромтесь — пишіть в КПС).

2. Активно залучати всіх бажаючих, які готові прийняти Пластову Присягу (цінності). Відбирати тих, які їх справді дотримуються. Працювати з ними, розвивати їх і спонукати до виховної праці. Церкви, ОТГ (Об'єднані територіальні громади) і т.д. — це спільноти, які вже зараз демонструють чи не найбільше зацікавлення створенням осередків Пласту. Так, серед них будуть і педагоги (навіть гра «Джура» при всіх держресурсах за 10 років змогла залучити лише 6-7 тисяч виховників; не буде ніякого нашестя педагогів в Пласт, навіть якщо ми цього дуже захочемо; але при нормальному підході кілька сотень, згодом тисяч, залучити можна).

3. Ваш варіант (сподіваюся на відповіді на цю публікацію в наступних числах «Пластового шляху»).

Тепер про історію і, зокрема, про Тисовського. Так, він справді отримував платню за роботу з куренем. В його курені (тоді ще — полку) могли бути лише учні тієї школи, де він викладав. Окрім куренів Село-Пласту і ремісничих куренів інші курені діяли виключно на базі конкретних шкіл — державних і приватних. Чули історію, як неповнолітній Шухевич «завалив» шкільного куратора Собінського? Одна з причин атентату була в тому, що цей поляк забороняв/переслідував пластові курені при державних гімназіях, які фінансувалися з бюджету Міносвіти Польщі (рішення про атентат, до речі, погодили всі тодішні українські партії Галичини).

У міжвоєнний період пластові курені та різні гуртки в школах були звичайною освітньою працею педагога, який дбав про своїх школярів. І школи контролювали їх. Якось вихованці Івана Чмоли йшли в мандрівку, але дирекція їх не пускала — поки парох, де вони мали ночувати, не дав письмового підтвердження, що він обов'язково відслужить для них недільну Службу Божу. В сьогоднішній Новій українській школі (НУШ) є сотні і тисячі потенційних Тисовських, а сама концепція НУШ — це впровадження деяких пластових методів в освіту. Це включення може відбутись з Пластом або й без Пласту — але це інша тема дискусії. Тому в нас є вибір (якщо варіант з насильним переселенням не підходить):

1. Приймати нових Тисовських, Франків, Чмол (вихованців гімназій, які б отримували платню в т.ч. за ведення пластових куренів), підтримувати і розвивати їх, тим самим підтримувати НУШ і реалізувати нашу стратегію.

2. Категорично відмовитись від тих, хто отримуватиме за пластову виховну працю кошти, тобто не звертати уваги на НУШ, стратегію і жити, як жили 30 років перед цим. Солідаризуватись із нашим Мінфіном у питанні, що волонтерська діяльність може бути лишень безкоштовною — тобто без зарплат.

Добровільна праця є безоплатною (без зарплати), але не безкоштовною (є видатки, які потрібно компенсувати). Ця остання теза — класика світового волонтерського руху, яку ще не збагнув наш Мінфін. За гурткову роботу наші педагоги отримують кількасот гривень, якщо мають повне навантаження — кілька тисяч гривень. Хтось реально вважає це зарплатою, достойною бодай для прожиття? Щоб купити пластовий однострій зі штанами включно, пластовий виряд — весь перший рік «зарплат» потрібно витратити на ці видатки. А далі на мандрівки, крайові заходи і т.д. Особливо в малих осередках, де інших готівкових прибутків часто просто не існує.

Бо головне не «зарплата» пластуна-педагога за пластову виховну працю, а якість його виховної праці. І дискутувати потрібно про критерії такої якості — при цьому для всіх, а не лише для «заробітчан». Щоб доступ до якісного пластування в усіх дітей був однаковий, незалежно від того, де ті діти проживають і які прибутки мають їхні батьки.

І насамкінець. Дискусій про зарплати виховникам в міжвоєнні роки не було взагалі. Дискусія з'явилась лише у 1960—1970-х роках в діаспорі, коли старше пластуство волило провести вакації десть на підробітках. І закінчилась та дискусія тим, що в Пласті (принаймні у США) «зарплати-компенсації» таки були запроваджені — для виховників на таборах. Бо не було би кому ті табори проводити.

Треба думати не про зарплати (інструмент), а про стратегію (ціль та місія). Як там у «чортів»: поблажливіше до форми, суворо до змісту?

ЛЮДИ, ЯКІ ЗМІНИЛИ СВІТ

АНАТОЛІЙ СВДЗИНСЬКИЙ

Професор Анатолій Свідзинський тривалий час був читачем журналу «Пластовий шлях». Часто прочитане викликало у нього усмішку, а часом і гостру критику. У кожному числі під шапкою на третій сторінці виднівся напис «журнал пластової думки та інформації». Інформації було зазвичай багато, а от думки оберталися практично навколо тих самих тем. І тоді 2011 року він запропонував редакції свою статтю «Чи маємо ми думати і діяти заради майбуття людства?», у вступі до якої, зокрема, виклав свої думки про роль Пласту в українському суспільному житті у ХХІ столітті (ч. 2 за 2011 рік, с. 16). Сьогодні, вшановуючи світлу пам'ять визначного прихильника Пласту, публікуємо його матеріал про «зміни світу», написаний ще наприкінці 1990-х років, але як ніколи актуальний.

/ Редакція

Поставлена тема самим своїм формулюванням і не дуже прихованими конотаціями продиктована певною сучасною парадигмою та деякими стереотипами, які підштовхують думку на заздалегідь визначений шлях. Ця парадигма така. Ми існуємо у динамічному світі, ми віримо у прогрес, наші зусилля мають бути спрямовані на здобуття нового знання, за допомогою якого ми готові перетворювати світ. Всю свою діяльність ми оцінюємо за критеріями актуальності і принципової новизни. Найбільше ми цінуємо досягнення у пізнанні світу, але передусім тому, що вони становлять основу технічного розвитку. Як наслідок, розширюються можливості людини, підвищується її спроможність змінити довкілля у бік, який видається вигіднішим для неї. Звичайно, одним це вдається більше, іншим — менше, залежно від таланту, працездатності та наполегливості. Є великі люди — наші сучасники і

попередники, які досягли надзвичайних результатів, неочікуваних, нетривіальних, проклали нові шляхи, якими пішли сотні і тисячі дослідників, винахідників. Це і є люди, які змінили світ найбільше, і нам, вдячним нащадкам, у вільний від власної гонитви за новими здобутками час, годилося б приділити якусь частину аналізу їхніх досягнень і з позицій сьогоденного знання об'єктивно проаналізувати їхній внесок, закарбувати в своїй свідомості найбільші імена.

Підкорена такому стереотипу, думка починає перебирати передусім постаті найбільших науковців, бо наше мислення переважно сциентистське. Та власне, ці постаті справді заслуговують на те, щоб бути об'єктами пильної уваги, захоплення, схилення. І от ми вже вибудовуємо ланцюжки імен: Коперник, Кеплер, Галілей, Ньютон, Фарадей, Максвелл, Планк, Айнштайн, Бор, Гайзенберг, Шредінгер і т. д. Сперечаємося, хто з них найбільший, хто висунув найкардинальніші ідеї. Цю гру, до речі, завзято ведуть в інтернеті, там накопичено чимало списків з відповідним рейтингом. На жаль, це дещо нагадує визначення рейтингів політичних діячів, кінозірок і т. ін., тобто відгонить профанацією.

Чому, однак, ми так безпелеяційно надали перевагу фізикам та астрономам? Адже якщо вже говорити про зміну світу, то хіба ті, хто творив прикладну науку, зробили для цієї зміни менше? Фермі був великий фізик, хоч і поступається Ньютону й Айнштайну (між іншим, в інтернетівських списках він доволі далеко від початку), але його внесок в розробку уранового проєкту, як і внески його співробітників чи послідовників Опенгаймера, Теллера, змінили світ для багатьох значно наочніше, бо айнштайнівська формула $E=mc^2$ промовляє небагатьом, а поняття «бомба», навпаки, є щось таке, що було приступне і Сталіну, і Берії, і мільйонам простих людей.

Науковці, звичайно, розуміють, що айнштайнівська формула є центральною для всієї ядерної фізики з численними її застосуваннями, але — в потенції, а ці слова вказують на довгий і тернистий шлях від чисто наукового до технічного результату, хоч одне і друге співвідносяться як коріння дерева та його плоди. Тим не менш ми не можемо не визнати певної рації і за громадською думкою, бо ж йдеться про життя і смерть людей.

Якби люди були вдумливішими і вдячнішими, то чи не мусили б вони визнати, що у списку чемпіонів мали б бути й інші імена, наприклад, Пастера, досягнення якого врятували життя (точніше, продовжили його) величезній кількості людей, або, скажімо, ім'я винахідника пеніциліну (Александр Флемінг). А може, останні змінили світ навіть більше, ніж Галілей? На яких терезах зважувати ті чи ті внески і, власне, з яких часів та з якого рівня починати? Якщо йти до коренів, то чи можна не згадати філософів Платона, Аристотеля, Пітагора? Адже сам Айнштайн вважав, що вся західна наука ґрунтується на двох відкриттях: на винаході грецькими філософами формальної логічної системи (зразком її блискучого застосування стала геометрія Евкліда) і на можливості розкривати каузальні зв'язки систематичним експериментуванням. Коли ж ми доходимо до таких глибинних чинників розвитку, як філософія, то чи не слід розширити список людей, які «претендують» на визначну роль у зміні

світу, вносячи в нього імена найвидатніших філософів? І справді, останні непомітно, але глибоко міняють самий стиль і напрям думання, що неодмінно веде до зміни світу. Та й моралісти не менше спричиняються до фундаментальних зрушень у світовідчутті і світобаченні людей, а отже, і способі їхнього життя. Тоді неодмінно слід включити до списку Лютера, Кальвіна, Руссо. А чи менший вплив у цій же сфері мали Данте чи Рабле?

Звернімося, однак, до грандіозних змін у житті людей, спричинених духовними наставниками близького, але дещо іншого плану. Візьмімо таку фігуру як Маркс. Є дуже поважні підстави (і вони вже добре висвітлені в різноманітній літературі), аби відмовити йому в геніальності. Але активізація ідеї комунізму в мізках мільйонів — не жарт. Оцінки, зроблені політично незаангажованими західними науковцями, показали, що, проведений в світовому масштабі, комуністичний експеримент призвів би до знищення 2/3 чисельності людства і зубожіння решти. Позаяк експеримент не набув глобального характеру, можна говорити про наслідки локальних експериментів, скажімо, в українському масштабі. Наведена оцінка в цілому підтверджується. А це вже зміна світу, яка перевернула життя сотень мільйонів. Дехто, як і автор, прожив під цим гнітючим впливом майже все життя, починаючи з року «великого перелому». Вплив марксизму на зміну світу колосальний за модулем, хоч негативний за знаком. Не підлягає сумніву, що хай в історичному мірілі й ненадовго, але Маркс, Ленін, Сталін суттєво змінили світ.

Тож виникає питання, кого і на основі яких критеріїв включати у наш список.

Останній приклад породжує, однак, більш суттєве питання. Якщо спроби Марксової зміни світу були визнані зрештою неправочинними, то виникає подібне питання й щодо будь-яких інших. Де гарантія того, що накреслений план розвитку, який видається науково обґрунтованим, не виявиться згодом помилковим і шкідливим? І чи наука — єдине мірило правильності?

Ще одне цікаве спостереження можна зробити (і, відповідно, поставити ще одне питання) у зв'язку зі згаданим соціалістичним експериментом. Саме в процесі цього експерименту ідея про необхідність зміни світу була висловлена в максимально безоглядній формі: «Весь мир насилья мы разрушим», «мы наш, мы новый мир построим», молодь виховувалася на піснях: «Все выше, и выше, и выше», «нам ли стоять на месте, в своих дерзаниях всегда мы правы». Чи не проглядає якась внутрішня логіка в тому, що абсурдний експеримент довів до абсурду й ідею прогресу? Чи є випадком, що саме ідея прогресу так легко зводиться до абсурду?

Думаю, що все це вимагає уважніше і критичніше поставитися до парадигми, якою надихана наша тема. Слід подумати над питаннями: що значить «змінити світ»? Чи можливо його змінити? Чи треба його міняти? Якщо треба — у чому, якою мірою?

Запитаймо себе, чи в усі часи і чи всі люди прагнули змінити світ. Не буду говорити про все і про всіх, наведу кілька думок доволі вибірково.

1. Грецький філософ V століття до Р.Х. Парменід вважав, що у світі нічого не міняється (і, відповідно, нічого не можна змінити). Цікаво, що його аргументація на користь цієї на перший погляд екстравагантної думки сучасними істориками філософії оцінюється як одне

Піраміда з бізонових черепів, 1870-і роки (фрагмент фото). Джерело — wikimedia

з найвищих досягнень філософського мислення (див. праці Рассела, Трубецького).

2. Еклезіяст вчив:
 Що було, воно й буде,
 І що робилось, буде робитись воно, —
 І немає нічого нового під сонцем!
 Буває таке, що про нього говорять:
 Дивись, — це нове!
 Та воно вже було від віків,
 Що були перед нами!

3. У книзі Чжуанцзи є така притча:
 Мандруючи, Цвігун ... помітив чоловіка, який ко-
 нав канавки під грядки і поливав їх, залазячи в колодязь
 з великим глиняним жбаном. Клопотався, витрачав
 багато сил, досягав мало. Цвігун сказав: «Тут є ма-
 шина, яка за один день поливає сто грядок. Сил витра-
 чається мало, а досягається багато. Чи не бажає вчи-
 тель випробувати її?» «Яка вона?» — піднявши голову,
 запитав Городник. «Її видовбують з дерев'яної колоди,
 задню частину роблять тяжчою, передню — легшою.
 Вона несе воду так, що аж нуртує». Городник переми-
 нився на обличчі від гніву і відповів глузливо: «Я не вжи-
 ваю її не через те, що не знаю; мені соромно це робити.
 Я чув від свого учителя: "Хто застосовує машину, в
 того справи йдуть механічно, в кого справи йдуть ме-
 ханічне серце, втрачає цілісність чистої простоти,
 той не має впевненості у побудженнях власного духу, а
 це не підтримує правильну путь"».

Можна заперечити, сказати, що ми звляємою в одну купу проблеми наукові, технічні і моральні. Не думаю, щоб цей закид був слухним, адже світ є насправді цілісний. Радше це означає, що список питань треба доповнити ще одним: про який світ йдеться у нашій темі? Питань вже накопичилося чимало. Переїдімо до спроб на них відповісти.

Світ є ієрархічна система структур, створених за вражаюче точним розрахунком. Ми, люди, сприймаємо ці структури тому, що самі є структурами на самісній верхівці цієї ієрархії, тобто ми є структурами найвищої відомої нам складності. Чим вище, впорядкованіше структура, тим багатше розмаїття її проявів, інакше кажучи, тим складніша її динамічна поведінка. Найпростіші структури є найстійкішими, і аргумент Парменіда про незмінність, як вважали, стосується саме їх. Справді, ми можемо ініціювати багато перетворень з елементарними частинками, але якщо на виході з'являється, скажімо, електрон, він завжди той самий, тобто його внутрішні характеристики незмінні. Але й на макрорівні людина далеко не все може міняти. Наприклад, сьогодні найбуїніша фантазія не може собі уявити, як би ми могли зупинити чи прискорити розбігання Галактик.

Ми міняємо світ структур на якомусь середньому рівні (між макро- і мікрокосмосом). Здається, найбільше підвладні нам такі структури як людина, тварини, рослини, принаймні ми навчилися знищувати все це надзвичайно ефективно і з надзвичайним безглуздям (згадаймо, що за якісь 50 років у Північній Америці було знищено приблизно 75 млн. бізонів, тобто практично всі).

Структури з'явилися у світі внаслідок процесів самоорганізації, які відбуваються у відкритих термодинамічно нерівноважних системах. Ми спостерігаємо також процеси деструктуризації, які переважають у системах відносно замкнених. Людина створює або руйнує наявні структури у світі речей, але найхарактернішим для неї є створення структур у світі ідей, які дозволяють пізнати світ і дають початок перетворенню структур у світі речей. Процеси самоорганізації підлягають загальному закону: підвищення структурованості на якомусь ієрархічному рівні, тобто зменшення ентропії відповідних систем, супроводжується підвищенням ентропії в системах інших, як правило, нижчих ієрархічних рівнів. Отже, і людина в процесі своєї діяльності не може не деструктувати світ, питання полягає лише в тому, якою мірою це робиться і у згоді з якими моральними настановами.

Дві риси характерні для людської діяльності, якщо мати на увазі новітню форму європейської цивілізації:

1. Надзвичайно низька передбачуваність наслідків.

2. Практично повне виключення моральних оцінок.

З першою рисою пов'язане те, що після реалізації запланованої зміни, тобто появи бажаного наслідку А, виринає низка неочікуваних наслідків В, С, D..., що ставлять проблеми, як правило, значно серйозніші, ніж та, яку хотіли розв'язати.

Аби не бути голослівним, наведу лише кілька прикладів з безлічі можливих. Резерфорд, геніальний вчений, який вперше здійснив ядерні реакції, категорично відкидав будь-які, як він вважав, фантазії щодо можливого практичного застосування ядерних перетворень. Він помер своєю смертю 1937 р. у спокійній Англії, а вже 1945 року вибухи атомних бомб спричинилися до насильницької смерті багатьох японців.

Візьмімо як приклад телебачення. Його пізнавальна функція насправді вельми скромна: серйозні лекції по телевізору мають практично нульовий ефект. Зате настирлива подача глядачу заздалегідь препаративної телеінформації зарекомендувала себе як грізний інструмент впливу на масову свідомість і стала засобом маніпулювання соціальною поведінкою величезних мас людей. Не в останню чергу це пов'язане з тим, що при сприйнятті інформації з екрану телеглядач перебуває у розслабленому стані, має понижену критичність. Та це ще далеко не все. Перевантаження мозку надлишком зорової інформації негативно впливає на праву півкулю мозку, вимагає допомоги з боку лівої, до чого остання не вельми пристосована. Зрештою порушуються нормальні функції і тої, і другої півкулі. Найбільший негативний ефект спричиняє телевізор на дітей, часто це призводить до гальмування мовного, а зрештою розумового розвитку. Аналогічно впливає і комп'ютер. Зловживання ним глибоко деформує і психіку, і мислення, порушує нормальні процеси роботи мозку на основі мови як знакової системи. Загалом одній категорії людей комп'ютер йде на користь, іншій — численнішій — в основному на шкоду. Внаслідок цього поглиблюється розшарування людей за інтелектом, що створює серйозні соціальні проблеми.

Щодо пункту 2, то він пов'язаний з руйнацією релігії, яка здавна була невід'ємною складовою всіх форм людської культури. Коли людина задумувалася над

тим, як зробити ту чи іншу справу, саме релігійне відчуття і релігійні вчення намагалися поставити перед нею ширше питання: для чого? Як це буде узгоджуватися з космічним порядком, а зрештою — як воно вплине на саму людину? Ставлячи питання про глибинні цінності і вищий сенс людського буття, релігія намагалася зменшити агресивність людських намірів. Якщо гуманістичний світогляд проголошував, що людина і тільки людина є мірою всіх речей, то релігія шукала відповіді на питання: а що ж є мірою для людини.

Моя думка полягає в тому, що європейська цивілізація знаходиться на переламі. Вона може бути збережена лише за умови радикальної зміни типу культури. Основним завданням має стати досягнення такого стану речей, коли зроблена нами деструктуризація на нижчих ієрархічних рівнях встигала б компенсуватися процесами регенерації на цих рівнях. Це, якщо завгодно, загальний екологічний принцип, якому має бути підпорядкована діяльність людини. Вирішення цього завдання можливе лише в разі вироблення світогляду, що передбачає мудру регуляцію і самообмеження людської діяльності у багатьох її вирішальних аспектах. Необхідно принципово підвищити контрольованість прогресу, забезпечити значно вищу передбачуваність наслідків наших дій.

Нова культура не має зіштовхуватися з перешкодами, які ставив людству на шляху до самопізнання позірний конфлікт між наукою і релігією. В ній має бути досягнений гармонійний синтез наукового і релігійного підходів до розуміння світу, а зміни світу мають підпорядковуватися моральному імперативу. Стисло і в афористичній формі подібний імператив сформулював св. ап. Павло: «Все мені можна, та не все корисне. Все мені можна, та я не дам нічому заволодіти наді мною» [1 Кор. 6, 12].

Це завдання колосальної складності, бо нові ідеї і принципи людської поведінки, які з них випливають, мають стати зрозумілими не лише окремим мислителям, а й величезним людським масам. Люди мусять навчитися узгоджувати свою поведінку з новими принципами. Чи здійсниться такий глибинний переворот у свідомості людей? Важко відповісти напевне, але поза сумнівом одне: без цього наша цивілізація неминуче загине. Моя власна релігійність не дає мені повірити в такий сумний фінал блискучої європейської цивілізації. Тому я вірю, що у недалекому майбутньому ми розмірковуватимемо на тему:

— ” —

**ЛЮДИ,
 ЯКИМ ПОЩАСТИЛО
 ЗБЕРЕГТИ СВІТ**

ПОЧЕСНИЙ ПАТРІАРХ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ ФІЛАРЕТ

Подія, на яку український народ чекав століттями, відбулася — Помісну Українську Православну Церкву створено. Зараз триває її становлення, а цьому процесові передували Об'єднавчий Собор українських православних Церков (15 грудня 2018 року в храмі святої Софії в Києві) та отримання Томосу Вселенського Патріархату про автокефалію (6 січня 2019 року, Стамбул, Патріарший храм св. Георгія).

Без сумніву, однією з ключових постатей у цьому процесі став Почесний Патріарх Православної Церкви України Філарет — Головний духовний опікун для православної пластової молоді України.

Ми звернулися до нього з проханням поділитися думками з приводу визначної події у церковному житті України. Погодився. А взяти інтерв'ю для «Пластового шляху» допоміг архієпископ Чернігівський і Ніжинський Євстратій Зоря — донедавна голова інформаційного управління в Київському Патріархаті.

Дякуємо йому за сприяння, Почесному Патріархові за висловлені думки, Прес-центру УПЦ — за наданий фотоматеріал.

/ Редакція

— Ваша Святосте! Ми спілкуємося з Вами у час становлення єдиної Помісної Української Православної Церкви, після Об'єднавчого Собору й отримання Томосу про автокефалію. Що це означає для самої Православної Церкви і для України?

— Єдність і незалежність Української Православної Церкви мають велике значення не лише для неї самої, для православних віруючих, не лише для України, а навіть для всієї Європи і всього світу. Чому я так кажу? Тому що протягом минулих місяців ми бачили, яке велике зацікавлення було і залишається до подій навколо нашої Церкви з боку засобів масової інформації з усього світу. Журналісти навіть з Японії, з арабських мусульманських країн цікавилися цими подіями. А коли відбувся Собор і коли був отриманий Томос — про це написали і повідомили головні видання світу.

Чому ж вони приділяють таку увагу цьому питанню? Тому що в світі розуміють, яке значення незалежності Української Церкви має для збереження незалежності Української держави. А збереження української держави означає, що агресор, тобто Росія, не переможе, агресія буде зупинена. А якщо агресія буде зупинена, то буде збережено мир в Європі та у всьому світі, не буде прямого військового протистояння між Росією і НАТО.

Бо якби Росія досягла успіху в своїй агресії проти України, вона не зупинилася б і пішла далі в Європу. А там вже країни, які захищені НАТО, наприклад, країни Балтії — і цей конфлікт міг би перерости в Третю світову війну. Але завдяки тому, що український народ і дер-

жава дали відсіч агресору, зупинили його — найгіршого не сталося.

Яку ж роль у цьому всьому відіграла і відіграє Українська Церква? Найперше, вона молиться за перемогу і мир та надихає на захист України народ і армію. Від самого початку агресії наша Церква закликала підтримувати українську армію, допомагати їй захистити державу. Ми також послали капеланів, тобто військових священників, щоби вони були разом з нашими воїнами, підтримували їх духовно.

Також ми свідчили і свідчимо перед українським народом і перед усім світом правду про те, хто є агресор, що в Україні не «громадянська війна», а відбувся напад Росії на нашу державу. І все це ми можемо робити завдяки тому, що Українська Православна Церква — незалежна Церква, яка служить благу свого рідного народу. А Російська Православна Церква служить Російській державі, підтримує її, тобто підтримує агресора.

Я не раз говорив раніше і твердо переконаний, що якби не було в українському православ'ї розділення, а від самого початку була би єдина автокефальна Помісна Церква, так як було вирішено про це на Соборі в листопаді 1991 р., — то не було б і цієї війни. Бо Українська Церква виховувала би народ в любові до своєї країни, до своїх ближніх. І Росія би не думала, що коли піде проти нас війною, то досягне успіху. А вона так думала, тому що православ'я в Україні розділене і частина його підпорядкована Москві. От на цю частину там і розраховували, але розрахунок виявився помилковим.

ТАМ, ДЕ ПРАВДА — ТАМ БОГ,
А ДЕ БОГ — ТАМ УСПІХ І ПЕРЕМОГА

Блаженніший митрополит Епіфаній вітає Святейшого Патріярха Філарета з Днем тезоіменитства після Богослужіння у Володимирському соборі. Київ, 14 грудня 2018 р.

Тепер наше завдання — довершити об'єднання українського православ'я. Бо на Соборі відбулося об'єднання Київського Патріярхату та УАПЦ і частини Московського Патріярхату, невеликої. Тому ми маємо єдину Українську Православну Церкву, яка отримала Томос від Вселенського Патріярха і включена в Диптих, тобто офіційний перелік Помісних Православних Церков, як рівна з ними. Але Російська Церква продовжує утримувати владу над частиною православних в Україні, тим самим продовжуючи церковне розділення.

Тому наше спільне завдання — утвердити єдність Української Православної Церкви, щоби до неї добровільно увійшли також і ті, хто ще зараз перебуває в підлеглості Російській Церкві. І ми переконані, що раніше чи пізніше так і станеться — українське православ'я буде єдиним. Якесь невеличка частина залишиться в підлеглості Москві, але вона вже не матиме впливу в суспільстві та державі, тому Росія не зможе її використовувати проти нашої незалежності, як зараз вона використовує УПЦ МП.

— **А що було найважчим на шляху до отримання Томосу?**

— Найважче було переконати Вселенського Патріярха прийняти рішення про Томос. Тому що багато сил, внутрішніх та зовнішніх, були проти того, щоби незалежність Української Церкви була підтверджена з боку Вселенського Патріярха. Найперше — це Москва. Ці сили роками впливали на Вселенського Патріярха, щоби він не прислухався до прохань з України, а залишив Українську Церкву в підлеглості Москві. Бо ми ж як Церква не лише рік тому звернулися з проханням про Томос! Ми зверталися багато разів, протягом майже тридцяти років. Але не отримували позитивної відповіді.

Тому дуже важливо було, що наші прохання підтримала Українська держава — Президент, Верховна Рада, Уряд. Бо вони засвідчили, що не лише якась частина православних хоче церковної незалежності, а що це бажання народу, більшість якого є православні, і вони хочуть мати свою Помісну Церкву так само, як її мають інші православні народи, відповідно до 34 Апостольського правила.

Бо це не просто наше бажання — це канон, що якщо є окремий народ і він має окреме, незалежне управління світське, то і церковне управління повинно бути незалежне, очолюване незалежним Патріярхом, Митрополитом чи Архієпископом. Тому ми як Церква засвідчили, що хочемо бути незалежними, а рік тому і держава та народ засвідчили, що підтримують таке бажання. І тоді розпочалися переговори, працювали дипломати і, врешті-решт, все це привело до відомого результату: Українська Православна Церква отримала Томос про автокефалію.

— **Ви вже згадали про роль держави у цих подіях. Наскільки важливим було це сприяння? Чи не можна було досягти того самого, але без участі держави?**

— Ніколи в історії не було того, щоби питання незалежності Православної Церкви вирішувалися без участі держави. Чому? Тому що сама поява Помісної Церкви пов'язана з існуванням окремого народу й окремої держави. І сам Вселенський Патріярх завжди, коли виникало питання про нову автокефальну Церкву, отримував також від держави прохання про це. Він нам говорив багато разів: треба, щоб не лише Церква звернулася, а й держава. Чому? Щоби справа автокефалії була твердою. Бо якщо Церква хоче бути автокефальною, а держава буде проти, то справа не буде успішно довершена. Ми ж це бачили на прикладі нашої Церкви. Бо двічі, у 1921 та 1942 роках, проголошували автокефалію Української Церкви, але радянська держава була проти і в Україні цю Церкву знищувала.

Ми багато разів зверталися до держави, щоби вона теж підтримала наше прохання. І від Президентів усіх, окрім Януковича, ми отримували запевнення, що вони за єдину Помісну Церкву. Але хоча вони були за це — завершити справу не було можливим, бо так склалися обставини: Росія була сильною і впливовою, в самій Україні були сильні проросійські настрої, багато людей просто не розуміли, в чому важливість церковної незалежності. Все це змінилося через війну. Бо під час війни і в самій державі, і серед народу більшість побачила, що без незалежності церковної неможливо буде захистити і саму незалежність України. Тому і Президент не тільки підтримав наші прохання сприяти отриманню Томосу — він активно включився у переговори, почалася серйозна дипломатична робота. І тільки як підсумок цих спільних зусиль — і Церкви, і держави, і прагнення народу — стало можливим отримати Томос.

— **Які подальші кроки має робити Українська Церква?**

— Найперше — це продовжити об'єднання. Це означає зміцнювати єдність всередині самої Церкви, а також створювати умови, щоб до Української Церкви приєднувалися ті, хто зараз перебуває в підлеглості Російській Церкві.

Святейший Патріярх Філарет разом із архієреями УПЦ КП під час Богослужіння з нагоди Дня тезоіменитства у Володимирському соборі. Київ, 14 грудня 2018 р.

Це складний процес, але хіба процес досягнення єдності, отримання Томосу був легшим? Ні, не легшим. Але як на початку цього шляху, в 1990-х роках, ми були твердо переконані, що досягнемо своєї мети — визнання автокефалії, так і тепер твердо переконані, що все українське православ'я об'єднається у Помісній Церкві.

І КОЛИ ЦЕЙ ПРОЦЕС БУДЕ ДОВЕРШЕНИЙ, ТОДІ МИ ПОСТАВИМО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ ЗА УКРАЇНСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ СТАТУСУ ПАТРІЯРХАТУ.

Бо вона має повне право на це, адже є однією з найбільших та найдавніших Православних Церков.

— **Наскільки успішно впорається з цими завданнями Митрополит Епіфаній?**

— Одна людина сама ніколи не може досягти успіху, якщо не буде мати підтримки. Бо Церква — це не лише Предстоятель. Це і єпископат, і духовенство, і весь віруючий народ. Тому якщо Митрополит Епіфаній буде мати підтримку від Церкви, від віруючого народу, буде йти шляхом правди, відстоювати інтереси Православ'я і Української Церкви, буде патріотом, то ніякі перешкоди не завадять йому досягти успіху.

Обрання Предстоятеля відбувається не без волі Божої. Тому вірю, що Господь, з волі Якого і відбулося обрання Митрополита Епіфанія, допоможе йому впоратися з тими завданнями, які перед ним стоять. Він має добру підготовку, показав здатність керувати церковними справами на різних посадах. Тому Київський Патріярхат і висував його кандидатуру, а Собор підтримав.

— **Чи зберігається з боку Москви загроза для Української Церкви?**

— Безперечно, як дотепер Москва робила все можливе для того, щоби не допустити визнання автокефалії Української Церкви, так і надалі вона працює проти нас. Найперше, вона підбурює підлеглих їй єпископів, духовенство та віруючих в Україні не об'єднуватися, не визнавати Українську Церкву, провокує протистояння, розпалює ворожнечу. Також працює серед інших Помісних Церков, щоби вони не визнавали Томос. Окрім цього, вона поширює у всьому світі пропаганду проти України і проти нашої Церкви, розповідає про нібито «гоніння», які Московський Патріярхат «терпить» в Україні. Хоча насправді ніяких гонінь немає.

Вся ця діяльність перешкоджає утвердженню Української Церкви. Перешкоджає, але не може зупинити! Так само, як і дотепер Москва перешкоджала, а зупинити не змогла, бо правда і воля Бога були в тому, щоби Українська Православна Церква була незалежною. Так само і тепер: перешкоджати будуть, але зупинити єднання і утвердження нашої Церкви Москва не зможе.

Під час Богослужіння на свято Введення в храм Пресвятої Богородиці у Володимирському соборі. Київ, 4 грудня 2018 р.

Його Всесвятість Вселенський Патріярх Варфоломій та Предстоятель УПЦ Блаженніший митрополит Епіфаній спільно служать Божественну літургію у катедральному храмі на Фанарі в день вручення Українській Православній Церкві Томосу про автокефалію. Стамбул, 6 січня 2019 р.

— Дякуємо, Ваша Святосте, за такі докладні відповіді, та на завершення хочемо запитати про тему, яка нас не може не цікавити: як Ви бачите роль молоді, зокрема пластової, у розвитку Церкви?

— Молодь — це завжди майбутнє. Адже покоління змінюються, і ті, хто сьогодні є ще школярами чи студентами, завтра візьмуть на себе відповідальність за життя країни та суспільства. Так само і в Церкві — покоління змінюються, і від того, як Церква залучатиме молодь до християнського життя, чи надаватиме дітям і підліткам християнське виховання, чи прививатиме правильні моральні та духовні цінності — залежить майбутнє самої Церкви.

— Що би Ви хотіли побажати нашим читачам?

— Бажаю в житті твердо триматися правди. Бо там, де правда, — там Бог, а де Бог — там успіх і перемога. А щоби знати, де правда, треба дбати про чесноти, триматися морального закону, слухати голос сумління. І в усьому звіряти своє життя із заповіддю Божою про любов: полюби Господа Бога твого всім серцем твоїм і полюби ближнього свого як самого себе. Якщо будемо керуватися в житті правдою та любов'ю, будемо досягати справжнього успіху та долати всі перешкоди. Нехай Бог благословить усіх вас на добрі справи!

— Дякую, Ваша Святосте!

ТОМОС ПРО АВТОКЕФАЛІЮ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ: ЧОМУ ДЛЯ НАС ЦЕ ВАЖЛИВО?

ст. пл. скоб АНДРІЙ КОВАЛЬОВ

Я почав працювати прес-секретарем Голови Верховної Ради України, почесного пластуна Андрія Парубія наприкінці квітня — на початку травня 2016 року, невдовзі після його обрання на посаду.

На одній з нарад ми обговорювали наші цінності і нашу мету, зокрема заговорили про питання автокефалії і єдності Православної Церкви в Україні. Це не лише питання вірності Богові, це для нас, українців, питання єдності нації і національної безпеки, а відтак — питання нашої вірності Україні. Це те, для чого ми присягали, на чому ми виховувалися.

Невдовзі у Верховній Раді України, у червні 2016 року, було зареєстровано Проект Звернення Парламенту до Вселенського Патріярха Варфоломія з проханням надати Українській Помісній Православній Церкві Томос про автокефалію.

У цьому зверненні було чітко виписано своєрідний сценарій здобуття автокефалії і єдності Православної Церкви в Україні.

Депутати Верховної Ради України просили Вселенського Патріярха визнати незаконну анексію Ки-

ївської Митрополії Московською Церквою у 1686 році неканонічною і скасувати її. Також у зверненні містилося прохання надіслати до України екзархів (представників) Вселенського Патріярха. Потому благословити і скликати у Києві Помісний об'єднавчий собор за участі трьох гілок українського православ'я — Української Православної Церкви Київського Патріярхату, Української Автокефальної Православної Церкви і Московського Патріярхату в Україні — для створення Єдиної Помісної Української Православної Церкви. А після об'єднання і створення Єдиної Помісної Української Православної Церкви надати Томос про автокефалію, себто незалежність.

**ТОДІ БАГАТО СКЕПТИКІВ КАЗАЛИ,
ЩО СЦЕНАРІЙ, ПРОПИСАНИЙ
У ЦЬОМУ ЗВЕРНЕННІ,
НІКОЛИ НЕ БУДЕ РЕАЛІЗОВАНИЙ.**

**ТОМУ ПРАЦЯ ЦЕРКВИ З МОЛОДДЮ,
СПІВПРАЦЯ З МОЛОДІЖНИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА РУХАМИ,
ЗОКРЕМА З ПЛАСТОМ, ДЛЯ НАС Є
ВАЖЛИВОЮ, І МИ ХОЧЕМО, ЩОБИ
ЦЕЙ НАПРЯМОК ЦЕРКОВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ РОЗШИРЮВАВСЯ ТА
ПОГЛИБЛЮВАВСЯ.**

^ Автор публікації біля історичного документа

У глибині душі я, мабуть, завжди мріяв стати свідком підписання і вручення Томосу про автокефалію на Фанарі, особливо після багатьох років боротьби за створення Єдиної Помісної Української Православної Церкви. Але навіть не міг на це сподіватися.

5 і 6 січня 2019 року я мав честь супроводжувати Голову Верховної Ради України Андрія Парубія у складі офіційної делегації України на чолі з Президентом України Петром Порошенком до Туреччини.

Я не міг повірити.

**У ЦІ ДНІ У ГЕОРГІЇВСЬКОМУ СОБОРІ,
ЩО НА ТЕРИТОРІЇ ВСЕЛЕНСЬКОЇ
ПАТРІАРХІЇ НА ФАНАРІ У
ЦАРГОРОДІ-СТАМБУЛІ, ВІДБУВСЯ
СПРАВЖНІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТРІУМФ,
СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ
ПЕРЕМОГИ.**

Ухвалення цього звернення у Верховній Раді збіглося з початком Всеправославного собору на Криті.

У листопаді 2016 року, милістю Божою, я став учасником зустрічі і перемовин Голови Верховної Ради України Андрія Парубія і Вселенського Патріярха Варфоломія у резиденції Константинопольського Патріярха на Фанарі у Царгороді. Тоді я відчув, що з нами Бог і що нам усе вдасться.

Два роки напружених перемовин і численних зустрічей. Зокрема, під час візиту в Ізраїль Андрій Парубій провів доленосну зустріч з Єрусалимським Патріярхом Теофілом II; у Грузії мав переговори з Католикосом-Патріярхом Ілією II, під час яких висловлював прохання визнати Автокефалію Православної Церкви в Україні.

Дуже важливу лідерську роль у боротьбі за Автокефалію Православної Церкви в Україні однозначно відіграв Президент України Петро Порошенко.

І ось у 2018 році з Божого благословення Україна наблизилася до реалізації того покровоного сценарію, який був описаний у Зверненні Верховної Ради у червні 2016 року.

Я дуже на це сподівався, гаряче молився, як і мільйони українців на Батьківщині і по всьому світу, але усвідомив, що нам усе вдасться, лише 15 грудня 2018 року, коли мав честь супроводжувати Голову Верховної Ради України Андрія Парубія на Об'єднавчому Помісному Соборі у Святій Софії у Києві. Це без перебільшення був історичний день, історична подія, кожна мить була історична. Завершилося 332 роки російської духовної окупації Українського Православ'я.

З дитинства належав я до громад УАПЦ і УПЦ КП. Адепти Московського Патріярхату таврували нас завжди «розкольниками», верещали, що нас не визнає жодна інша православна Церква. А тут, на Фанарі, 5 і 6 січня я молився і духовно радів, бо наше українське духовенство, священики і єпископи, яких я знаю з дитинства, моляться разом з єпископами і священиками Вселенської Православної Церкви. Тепер Єдина Помісна Українська Православна Церква існує, вона визнана. Вселенський Патріярх підписав, а наступного дня під час Літургії вручив Томос про автокефалію — Акт про незалежність Православної Церкви в Україні. Я переконаний, що це другий акт, який ствердив Незалежність України, духовну незалежність. Це історична подія для мільйонів православних українців.

Потрібно усвідомити, що це лише початок. Ми стоїмо на початку творення Єдиної Помісної Української Православної Церкви. Я переконаний, що роль справжніх пластунів — практикуючих християн — у розбудові Помісної Української Православної Церкви дуже важлива. Але надання Томосу про автокефалію — це історична подія і свято не лише для православних, а й усіх українських християн та й усіх українців. Ми повертаємо свою українську історію, свою українську Церкву, свою українську самобутність.

Кривава Москва, яка століттями перетворювала Україну у свою колонію, шовіністична Росія — царська, большевицька чи путінська, як би вона не називалася, — не уявляє себе без України. Росія століттями викрадала українську історію, знищувала українську самобутність, культуру, мову. Щоб тотально опанувати українців, щоб заволодити душею українців, Москва підкорила собі Православну Церкву.

^ Митрополит Епіфаній та Президент України Петро Порошенко надзвичайно багато попрацювали для створення Помісної Української Православної Церкви

Тепер щоденно Росія втрачає вплив на Україну й українців. Ми всі спільно, своєю щоденною працею і боротьбою знищуємо московські ракові пухлини на тілі України, рубаємо смертоносні російські метастази.

**НЕЗАЛЕЖНА ПОМІСНА
ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В УКРАЇНІ –
ГАРАНТІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ, А ВІДАК ГАРАНТІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.**

Розбудова Помісної Автокефальної Православної Церкви в Україні — завдання і обов'язок усіх українських пластунів.

Томос про автокефалію Православної Церкви України

СТОРІNKИ «ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ» РОЗПОВІДАЮТЬ І ПРО ПЛАСТУНІВ

Олесь Юрченко

У жовтні 2018 року у Львові презентували новий науково-популярний журнал «Локальна історія». Друковане періодичне видання стало медійним продовженням проєкту з такою ж назвою.

За словами співзасновника журналу ст. пл. скоба Івана Сприня, СМ, що відповідає за управління та стратегію розвитку видання, від ідеї журналу до його першого накладу минуло 9 місяців. Цьому передували п'ять років існування самого проєкту «Локальна історія», за які команда дослідників записала аудіо- та відеоспогади більше 5 тисяч старожилів, збирала близько 30 тисяч унікальних старих родинних світлин. 95 відсотків нового журналу — історія України. Знайшлося там місце і для Пласту. Друг Іван каже, що редакція планує залучати істориків-пластунів до висвітлення історичних подій, на які багатий Пласт, розповідати про життя окремих пластунів, а також публікувати унікальні спогади та світлини.

«Коли ми понад 5 років тому заклали проєкт «Локальна історія», це була ідея створення такого міні-інституту національної пам'яті. Ми дуже багато всього втрачали. У нас величезний архів даних, але їх дуже важко показати, «помацати». Саме тому з'явилася ідея журналу. Нам не хочеться, щоб ця локальна, місцева історія пропадала. З одного боку, «локальне» — це щось таке маленьке і родинне, а з іншого — це один фрагмент Всесвіту. Неможливо розглядати контекст історії України у відриві від історії Європи чи світу. Тому для нас історія якогось села чи містечка — це є шар світової історії. І всі добрі речі, які ми мали, мали б впливати на наше майбутнє», — пояснює засновник проєкту «Локальна історія» Тарас Чолій.

— ” —

**НАША МЕТА — ЦЕ ПРОСВІТНИЦТВО.
МОЖЛИВО, ЗНАДТО ПАФОСНО
СКАЗАНО, АЛЕ МИ ХОЧЕМО,
ЩОБ ЛЮДИ РІЗНОГО ВІКУ, РІЗНОГО
СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ
ЧИТАЛИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ІСТОРІЮ.**

«Плануємо виходити щомісяця, найважливіше для нас — реакція та підтримка читачів. Цей журнал для тих, хто хоче читати українською про українську історію, про українців», — додає Віталій Ляска, головний редактор журналу.

Наклад видання 1000 примірників. Його можна придбати в книгарнях більшості областей України або ж замовити онлайн на інтернет-сторінці проєкту. Також зацікавлені читачі можуть оформити передплату.

пл. сен. Ольга Свідзинська

СВЯЩЕННОМУЧЕНИКИ —
ПЛАСТУНИБЛАЖЕННИЙ СВЯЩЕННОМУЧЕНИК
РОМАН ЛИСКО

Звіт
з діяльності гуртка
«Сірих Вовків» в Камінці Стр.
від початку аж до 1-го V. 1930.

Роман Лиско походив зі званої священничої родини. Його батько — відомий душпастир, просвітянин, згодом Золочівський декан о. Володимир Лиско, мати — Іванна зі шляхетського роду Цегельських. Іванна, донька галицького священника і просвітянина о. Михайла Цегельського та Анізії з Дзеровичів, була активною і побожною жінкою. Народився 14 серпня 1914 року в м. Городок на Львівщині, де служив на парохії його батько. При хрещенні отримав три імені — Роман Іларіон Марія. Усі діти Лисків, а їх у родині було семеро, дві дівчини і п'ятеро хлопців, мали друге або третє ім'я Марія — так батьки віддавали їх під особливу опіку Пресвятої Богородиці.

Початкову освіту здобув у польській школі містечка Сасів на Золочівщині (1920—1926), згодом вступив до Львівської академічної гімназії, про навчання у якій точно відомо лише у 1926—1927 роках. Пізніше батьки перевели Романа до гімназії у Камінці Струмиловій (тепер м. Кам'янка-Бузька Львівської області), ймовірно, щоб перебував під опікою діда о. Михайла Цегельського. За доступними гімназійними звітами можна прослідкувати його навчання у 6, 7 і 8 класах протягом 1929—1932 рр. У травні 1932 року склав гімназійну матуру.

Ймовірно, під впливом двоюрідних братів Юрка і Лавра Цегельських, синів Льонгіна Цегельського і Ольги з Дуткевичів, вступив до 1 пластового куреня у Львові, хоча й мешкав у Кам'янці. В гімназії заснував і вів таємний гурток. Користувався пластовим псевдонімом «Синьоокий». Щоб відчуті дух часу й обставини, в яких діяв Роман Лиско як пластун, наведемо тут текст його звіту, надісланого Верховній Пластовій Команді:

Гурток наш складається тепер з 6 членів. Перероблено матеріал до 1-го пл. іспиту. 1-ий іспит мають: провідник і два члени зн. вже є учасниками, ли[ш] 2 члени не зложили пл. присяги. Решта то прихильники більше і менше діяльні в гуртку. Треба однак зі смутком ствердити, що гурток на весну не мав ані одних сходин. Відбули ми лиш першу прогулку весняну, яка тревала лиш 3 години в присутності чотирьох членів. Мусимо поступати дуже обережно без жадних відзнак і одностроїв. Мимо того кожний старається о однострій, щоби як вже не до табору, то бодай на феріях на прогулку поїхати. Взимі ми не маючи домівки не ділали нічого. Зато кожний читав «Молоде життя» і книжочки, які до нас приходили зі Львова. Від початку мая почнемо робити щонеділі сходини і приготуємо до II-го пл. іспиту. Вкладку складає кожний, що місяця в квоті 1 зл. Майно гурткове складається з бібліотеки пластових і непластових книжок в числі 20. Сам гурток окрім членів принумерує «Молоде життя». Окрім того готівка 13 зл. Гурток робить тепер також 2 лодки-кани, бо близько Буг. Вкладки за квітень вирівнані. Не думаємо ми о шатрі, ані о інших прогулькових прирядах, бо сего не можемо робити, маючи членів, учнів польської гімназії. Хочемо лиш належати до якогось куріня львівського, бо куріня не можемо тут заложити.

Скоб!!!

Синьоокий, пл. уч. I пл. куріня /Роман Лиско/
провідник підготовчого гуртка «Сірих Вовків» в Камінці Стр.

Дано в Камінці Стр. дня I-го мая

— Року Б. 1930 —

(ЦДІАУЛ, ф. 389, оп. 1, спр. 42, арк. 66—67).

— ” —

СПІВДІЛАТИ СОВЕРШЕННІЙ ЖЕРТВІ ХРИСТА, ЯК ЦЕ ЗРОБИЛА
СПІВВІДКУПИТЕЛЬКА НАША МАРІЯ

Існує також непідтверджена інформація, що на феріях Роман Лиско організував у Сасові гурток Селопласту.

Крім Романа пластунками були його старші сестри Володимиріа і Люба.

Для одержання вищої освіти вступив до Львівської богословської академії, яку закінчив 1938 року.

Роман грав на скрипці і чудово співав.

3 листопада 1938 року одружився з Неонілею Гульовською, донькою пароха с. Махновець. У подружжя народилося троє дітей: Олександр, Любомир і Звенислава (ще одна донечка, Христина, померла маленькою).

У 1939—1941 рр., під час першої советської окупації, вчителював і завідував початковою школою у с. Побоч Олеського району, згодом вчителював у с. Колтів Золочівського району.

Висвячений на священика Митрополитом Андреем Шептицьким на свято Успіння Пресвятої Богородиці, 28 серпня 1941 року, призначений парохом у Колтові на Золочівщині. У 1944 р. став парохом села Белзець Золочівського району (тепер Гончарівка), де прослужив до 1948 року.

Не погодився перейти до Російської православної Церкви, тому після ліквідації Української греко-католицької Церкви і закриття храму в Белзці, витримавши серію погроз і вмовлянь, переїхав до Городка. Підпільно душпастирював у с. Дроздовичі і Братковичі.

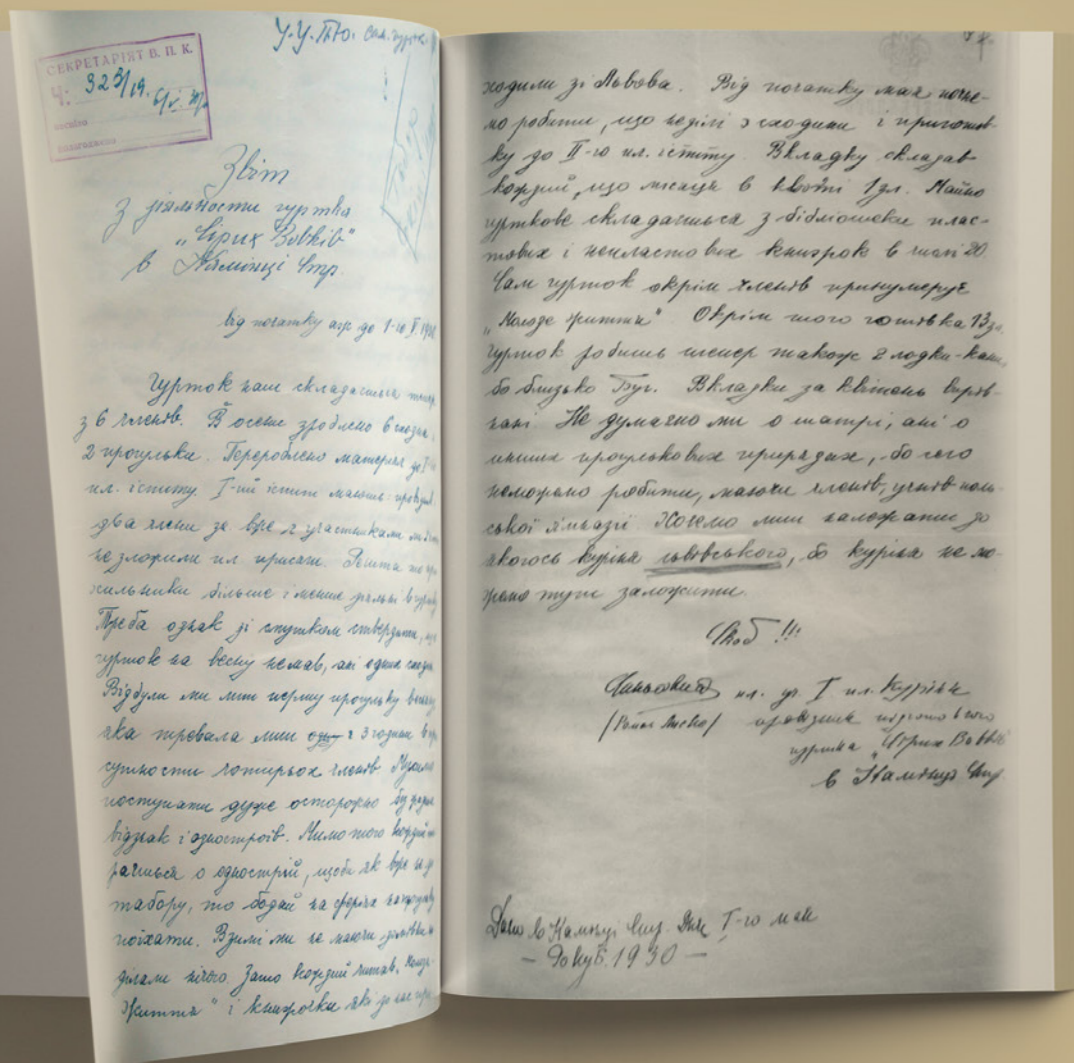
9 вересня 1949 року заарештований у Городку, обвинувачений за ст. 54-1а і 54-11, 54-10-2 (зрада Батьківщини, антирадянська пропаганда і агітація, участь у контрреволюційній організації — під останнім малися на увазі зв'язки з ОУН). Загинув у тюрмі на вул. Лонцького у Львові внаслідок слідчих тортур. Це сталося, ймовірно, 14 жовтня 1949 року. Реабілітований 20 лютого 1956 року.

УРОЧИСТО ПРОГОВОРЕНИЙ БЛАЖЕННИМ СВЯЩЕННОМУЧЕНИКОМ ПІД ЧАС АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТУ В УКРАЇНУ ІВАНА-ПАВЛА ІІ

27 червня 2001 року

Література і джерела:
Купчик Л. Роман Лиско — Блаженний слуга Бога та вірний син України. — Львів: Папуга, 2009.
Цегельський Ю. Зага роду Цегельських і розповідь про Камінку Струмилову. — Смолоскип, 1992. — С. 123—125. ЦДІАУЛ, ф. 389, оп. 1, спр. 42, арк. 66—67.
Матриолог Українського Пласту. — Львів, 2015.

ВЛАСНА МАРКА

«ПЛАСТ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ», 2019

ст. пл. АНДРІЙ РЕБРИК, ЦМ

До 80-ліття Карпатської України проєкт «Історія Пласту» спільно з Укрпоштою виготовили власну марку «Пласт в Карпатській Україні».

Це 1 аркуш з 8 марок номіналом по 8 грн кожна. До комплекту також входить конверт із зображенням фото «Герб Закарпатських пластунів, Солочин, 1938».

КОРОТКИЙ ОПИС МАРОК

1 марка: **ОСТАП ВАХНЯНИН**
(25 березня 1890 — 31 серпня 1924) — український пластовий і культурний діяч на Закарпатті. Редактор «Пластуна», автор праць «Пласт», «Пластовим шляхом за красою життя». Український січовий стрілець.

2 марка: **ОЛЕКСАНДЕР БЛИСТІВ**
(4 лютого 1916 — березень 1939) — керівник ОУН в м. Хуст, поручник Карпатської Січі, командант сотні Хустського коша. Скавтомстер, член куреня УСП «Самітні Рисі».

3 марка: **ЛЕОНІД БАЧИНСЬКИЙ**
(28 лютого 1896 — 25 червня 1989) — український письменник, громадський діяч, педагог, засновник Пластового музею (США), член 1 куреня УПС ім. Тисовських.

4 марка: **ПРОВІДНИКИ ПЛАСТОВИХ ВІДДІЛІВ У БУШТИНІ** 1937 року під час посвяти прапора.

5 марка: **СКАВТМАСТЕР АВГУСТИН ЧИЧУРА** під час пластового свята в Хусті, 1938.

6 марка: **ПРОГУЛЬКА УЖГОРОДСЬКИХ ПЛАСТУНІВ**, травень 1924

7 марка: **ЗАКАРПАТСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ ГЕРБ**, викладений з каміння, пластовий табір у Солочині, Свалява, 1938.

8 марка: **УЖГОРОДСЬКІ ПЛАСТУНИ**, лютий 1924.

Фото для марок взяті:
 ° Степан Пап-Пугач «Пластовий альманах»,
 ° архів Пластового музею, Клівленд, США,
 ° архів Українського музею-архіву, Клівленд.

МАРКИ ПРО ВОЄННІ ПОДІЇ 2014 РОКУ

пл. сен. В'ЯЧЕСЛАВ СТЕБНИЦЬКИЙ, V

Боротьба України з московськими загарбниками за свою реальну незалежність знайшла відображення у випусках серії «Пластова пошта». У минулому числі журналу ми зосередились на листівках, тепер покажемо читачам марки з цієї серії, надруковані 2014 року.

В оформленні використано пластовий герб у відповідності до бренд-буку Пласту з написом пластовим шрифтом «СКОБ».

Також надруковано 9 наклейок на аркушах А4 по 5 штук кожної. Окрім згаданих марок додане ще одне зображення — фото пластунів Мукачева 1934 року.

Якщо когось цікавить замовлення аркушів, просимо звертатися за адресою: 100kroktiv@gmail.com.

14 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ ЗАХИСНИКА ВІТЧИЗНИ

До Дня захисника Вітчизни, проголошеного Указом Президента України 2014 року, виготовлено листівку і марки пластової пошти, для яких використано однакове зображення.

Марка прямокутна, вертикальна, розмір однієї — 37,5x30 мм. Вгорі зображено синьо-жовтий прапор України з тризубом. Під прапором розміщено фото трьох воїнів української армії, готових до боротьби. Під зображенням напис: «За Україну! За рідну землю, за народ!»

Марки надруковано на клейкому папері без перфорації на аркушах формату А4 по 45 штук (5 аркушів) та аркушах формату А5 по 6 штук (10 аркушів). Для оформлення аркуша формату А5 повторно використано зображення з марки (як тло) і наведено текст Указу Президента України про День захисника Вітчизни.

Аркуші видруковано в трьох варіантах: справа по вертикалі на смужці кавового, брудно-зеленого або сірого кольору написано: «Пластова пошта». Номінал марки не вказано. Друк цифровий.

УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР СХІДНИМ ВАРВАРАМ

Після жорстоких боїв під Іловайськом, у яких серед інших поліг пластун Марко Паславський, видруковано листівки і марки під назвою «Український опір східним варварам».

На зображенні бачимо силуетку українського воїна під державним прапором, що тримає в руках зброю. Фото взято з мережі Інтернет. Зліва вміщено відзнаку «Укроп» художника Андрія Єрмоленка (пізніше цю відзнаку використала як свій символ політична партія «УКРОП», і в армії перестали її вживати).

Над відзнакою видруковано напис: «Український опір», внизу зліва — «2014 Україна». Справа по вертикалі вказано приналежність до серії «Пластова пошта» і номінал — 2,0. Обрамлення марки стилізоване під зубкування.

Марки надруковано на аркушах формату А4 та А5. На аркуші формату А4 розміщено 48 марок (47x24 мм) без перфорації. Використано папір з клейкою основою.

На аркуші формату А5 подано 3 марки (47x24 мм) без перфорації. Як тло використано повноколірне зображення того самого фото, лише відзнака меншого розміру розташована зліва вгорі. Внизу аркуша гасло «Слава Україні! Героям слава!», розмежоване датою видання — 2014. Наклад 10 аркушів. Друк цифровий.

Запитання чи рекомендації прошу надсилати на адресу: vmsteb.ua@gmail.com.

(Далі буде)

Юначки 26 куреня УПЮ-ок ім. Княгині Ольги та юнаки з куреня УПЮ-ів ім. Володимира Великого на станичній збірці. Звітuye ст. пл. Святослав Петрів.

МОЄ ПЕРШЕ «ПЛАСТОВЕ» РІЗДВО

пл. сен. Олександра Юзенів, Верх.

Це було у 1945 році. У травні закінчилась жахлива Друга світова війна, а у липні-серпні тисячі нас, втікачів від німецько-совєтського фронту і від совєтського терору, опинились у Німеччині, разом з естонцями, литовцями, білорусами, лотисами і росіянами.

Ми з мамою опинились у таборі Ді-Пі (Displaced Persons) в колишніх військових касарнях «Сомме Касерне» у давньому баварському місті Авґсбурзі.

Переможці — аліанти — мали спочатку клопіт з нами, бо не розуміли, чому ми не хочемо вертатись додому. Поки зрозуміли, багато втікачів попало в руки совєтів, які переконували Захід, що їхні громадяни мусять вертатись до СССР.

В Європі країни-переможці створили організацію УНРРА (United Nations Relief and Reparation Administration), яка саме опікувалась тими таборами, дбала про приміщення, реєстрацію, харчування і т.д. Пізніше цим займалась інша організація, IPO (International Refugee Organization). Пригадую, що в гумористичних таборових виданнях називали цю першу добродійну організацію «тітка УНРРА».

Не повірите, але за два-три місяці, при допомозі американців у таборі вже діяли «садочки»

(світлички для малих дітей), школи, різні курси (англійської мови, автомеханіків, масажистів, косметистів, есперанто та інші). У листопаді вже діяв Пласт. Було новацтво, юнацтво, старше пластунство і сеньйорат. Нашим станичним був пл. сен. Володимир Лучкань, який був пластуном на Волині у 1930-х роках. Пізніше у США він був серцем і душею пластових таборів на оселі «Бобрівка» в штаті Коннектикут. Син його, Славко, що був пластуном куреня «Чорноморці», загинув, коли вібрався в бурю малим літаком, чи не на якусь пластову подію.

Здається, що десь при кінці жовтня ми склали Пластову Присягу, і коли під вечір 1 листопада біля символічної могили і хреста зібралися сотні таборян, щоб відзначити річницю Листопадового Зриву, пластуни стояли в лавах в однакових пластових одностроях кольору кхакі, які вистарала нам добра «тітка УНРРА».

Спереду біля могили стояли провідники табору, серед них один з ініціаторів створення в таборі Пласту — генерал Армії УНР Всеволод Петрів. Син генерала Святослав (Славко) став провідником юнаків, бо, живучи у Чехословаччині, належав там до скавтів і мав добру заправу у пластуванні.

26 курінь УПЮ-ок ім. Княгині Ольги в Авґсбурзі, Німеччина, 1947

В одному моменті поза нашими виструнченими лавами пробіг один старший пластун і дав наказ: коли хтось крикне «Слава Україні!», маємо голосно разом відповісти «Героям слава!». Ми так з великим зворушенням і зробили.

Минув листопад, а за ним і грудень 1945. Ми ходили в школу, на мандрівки, займались спортом. Наші пластові частини мали за патронів княгиню Ольгу, князя Володимира Великого, князя Ярослава Мудрого, Івана Богуна... Зв'язковими впродовж років нашого 26 куреня юначок ім. Княгині Ольги були по черзі: Ірина Ціховляз (цікаве прізвище!), Ірина Дубас, Євгенія Андрухович, Ірина Скрипчук та Ірина Аліськевич.

Прийшов січень — Різдво. Посередині таборової площі поставлено високу ялинку, і коли на будинку, в якому приміщувалась таборова кухня, годинник вибив шосту годину, таборяни зібрались біля неї. Це традиційна година, в яку в Україні звичайно появлялась «перша зірка» і родини засідали до Святої Вечері. В таборі сотні людей, а з ними і ми, пластуни, стояли довкруги ялинки. Заколядували «Бог Предвічний» і зі сльозами слухали слів коменданта табору Олександра Черкаевича про те, що і в Україні в цей час зійшла перша зірка, і в Україні, і в Сибіру, на волі і в неволі люди дивляться в небо і просять Бога допомогти. Стало дуже сумно, бо багато присутніх розлучились зі своїми рідними, батьками, братами й сестрами, а деякі з дітьми. Особливо в нашому таборі було дуже багато людей зі східної України. В них ще був страх перед можливою депортацією до СССР. Довго всі колядували, а коли розійшлись, пластуни поділились на групи і пішли з колядою по т. зв. «бльоках» — великих триповерхових будинках табору.

Сумно було колядувати, бо сумні сиділи в кімнатах на ліжках та скринях люди. (Чомусь крісел в таборах не було). Де-не-де були накриті білими скатертинами провізоричні столи, в пляшках чи склянках часами стояла галузка смереки чи запалена свічка.

Отаке-то було моє перше після війни Різдво. Наступні роки були трохи кращі, хоч надія на скорий поворот додому була слаба, але все-таки була. Таборові видавництва, які якимсь чудом видавали газети, журнали, книжки, видавали також і листівки з нагоди Різдва і Великодня. Люди радо купували їх і посилали рідним і знайомим, яких повіднаходили в інших таборах. І всі листівки в ті та дальші десятки років на чужині мали приблизно те саме закінчення: «Дай, Боже, щоб ми наступні свята святкували у вільній Україні!»

Як уявляли ми собі таку можливість? Хіба як чудо. Роки минали, люди старілись, виїжджали в далекі краї, окружними дорогами довідувались про долю рідних, слали родинам посилки з харчами й одягом, писали листи, а після смерті Сталіна навіть їздили турами в Україну. Бачили там терор, горе й біду, довгі черги біля крамниць, і сумні повертались до США, Канади, Австралії, Аргентини...

— ” —

**МИНУЛО ШЕ БАГАТО РОКІВ,
БАГАТО ТИХ ВТІКАЧІВ НЕ ДОЧЕКАЛИСЬ
ТОГО ПРЕКРАСНОГО РОКУ, КОЛИ РОЗПАВСЯ
СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ, А З НЬОГО,
ЯК ФЕНІКС, ПОСТАЛА ВІЛЬНА,
НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА.**

ЯРОСЛАВА ПЕТРОНЕЛЯ ПАРАХОНЯК РУБЕЛЬ

(12.07.1924, м. Болехів — 19.10.2018, м. Нью-Йорк)

>
Владика Борис Гудзяк з Ярославою Рубель
під час зустрічі у Нью-Йорку

>
Начальний Пластун Л. Романків
та Голова ГПБ Я. Рубель
під час закриття ЮМПЗ з нагоди
100-ліття Пласту. Львів, серпень 2012 р.

НАШІ СПОГАДИ

На цих сторінках хочемо розповісти про подругу Славу, посилаючи наші слова в безконечну дорогу у Вічність, прощаючись із довголітньою приятелькою і дякуючи за добрі діла. Діла цієї людини підтверджують: Людина, яка гідно жила.

Славині діла самі про себе свідчать. Ті, з ким Слава працювала у різних галузях і в різних десятиліттях, тепер пригадують один одному, що це все вчинила одна людина. Одна пластунка, яка дуже серйозно брала обов'язки бути доброю пластункою, а з тим і громадянкою.

Вихованка легендарної Цьопи Паліїв, своєю пластовою і громадською поставою вона увійшла до когорти провідних пластунок і пластунів ХХ і ХХІ століть. Вона не лише виконувала і перевиконувала різні пластові зобов'язання, а й свідомо брала на себе громадські обов'язки. Не раз це було з доручення пластової старшини, а часто з власної ініціативи, бо бачила потребу в громаді чи в Україні. Вона добровільно служила своїм часом, своїми талантами і власними фондами, щоб тільки «ширити... красу і щастя» по всій Україні і діаспорі. Невдачі були для неї справді тільки «як завдання Великої Гри». Зібрані тут коротенькі спогади зосереджуються на декількох галузях громадського і пластового життя, яким присвячувалася Слава Рубель, поки вийшла в довгу Мандрівку у Вічність.

пл. сен. Лариса Залеська Онишкевич, ПС

AD FUTURAM MEMORIAM — ЯРОСЛАВА РУБЕЛЬ
*(уривки з прощального слова,
відчитаного на панахиді в Нью-Йорку)*

З великою вірою, християнською надією, любов'ю до Бога і ближнього в колі пластунів і друзів відійшла від нас на Вічну Ватру Ярослава Рубель — дорога наша подруга Слава. Її пластові подвиги вже вписані в історію українського скавтського руху. Подруга Слава пройшла всі можливі етапи і досвіди Великої Гри. Очолюючи Головну Пластову Булаву на початку ХХІ ст., була однією з тих, хто увів Пласт у нову добу, утверджуючи його розвиток уже в незалежній Україні. Вона плакала християнський вимір Пласту.

Любила Бога... Подруга Слава любила Бога, ангажувалася до простих щоденних справ місцевої парохії і водночас жила повнотою української Церкви та вселенського християнства.

Усе українське їй щиро цікавило — від мови до мистецтва, від музики до спорту, який протягом десятиліть розвивав її покійний чоловік, інженер Ярослав (1918—1987), що був в 1930-х роках провідним львівським спринтером. А в 1960—70-х дбав про те, щоб наступні покоління українців могли заряджатися спортивним адреналіном.

Як ніхто подруга Слава відчувала тонкощі людського життя, особистого і громадського. Залежно від потреби вмiла втихомирювати і злагіднювати або й загострювати. Вона показувала трьом поколінням, як бути людиною, як жити гідно і шляхетно. Їй не бракувало критичного мислення, вмiла бачити поверховість і фальш, не поринала в негатив і не піддавала нікому нищівній критиці.

Подруга Слава не боялася йти вперед. Вона вела інших сміливо. До кінця. Поважний вік ніс немочі, але думка і дух залишалися бадьорими і життєдайними. Таким було все її життя. Вона була простою і правдивою. Вічна пам'ять! СКОБ!

+ Борис Гудзяк — Лицар Мамай, ОХ

СЛАВА РУБЕЛЬ У ПРОВІДІ ПЛАСТУ

На 7-х Зборах КУПО 1976 року Слава Рубель прийняла пост першої заступниці голови ГПБулави. Це була наша перша спільна участь у головному пластовому проводі. Кожного разу вона радо підтримувала мою кандидатуру на голову й обіцяла допомагати як моя заступниця, і кожного разу це надзвичайно успішно виконувала. Таким способом ми, як зіграні співпрацівники, ще три рази разом кандидували — до ГПБ 1980, а 1988 і 1991 до ГПРади, де вона була генеральним секретарем.

Слава любила працювати з молоддю і мала особливі здібності спілкуватися з людьми. Тому ще 1978 року вона підготувала сесію молодечих організацій Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), а потім 1988 була співорганізатором Комісії Українських Молодечих Організацій при СКВУ. У ГПБ і ГПР Слава вдало комунікувала зі всіма КПС-ми, а потім і з представниками уряду Незалежної України. Мала тісні контакти з краями і завдяки тому змогла відновити Пласт у Бразилії. Вмiла жартом сказати багато правди, жартом по-товариськи полагодити різні непорозуміння. Цей досвід допоміг їй пізніше, коли стала головою ГПБ у 2000 і 2003, у важливі роки буйного розвитку Пласту в Україні, які вимагали різних її талантів. Кожна нова політична ситуація в Україні приносила вимоги нового підходу, які Слава вмiла знайти і вдало пристосувати до конкретної ситуації.

Так Слава пройшла всі рівні пластових діловодств і сумлінно, успішно і зразково їх виконувала. Вона була відзначена орденом св. Юрія в сріблі і орденом Вічного Вогню в золоті.

пл. сен. Любомир Романків, СМ

^ пл. сен. Ярослава Рубель (друга у першому ряді ліворуч) з подругами-«стежинками»

СЛАВА І «ПЕРШІ СТЕЖІ»

(з прощального слова від куреня на панахиді в Нью-Йорку)

Слава займала різні пластові пости (вчислені тут у повищих споминах), але все це було тільки на деякий час. А «стежинкою» вона була ціле своє зріле життя.

Слава належала до тої генерації, яка в 1948 році заснувала курінь «Перші Стежі». Із цього почалася її пластова і громадська життєва мандрівка. Вона була справжнім втіленням Трьох Головних Обов'язків: глибоко віруюча, жила Україною і для України. А хто інший ціле своє життя виконував так досконало обов'язок помагати другим?

Коли у 1950-х роках до «Перших Стеж» вступила моя генерація, ми захоплювалися Славою та її ровесницями. Слава була красуня — ясна шатенка з блискучими очима і прегарним волоссям, яке спало на хвилями на рамена. У 1957 році Слава була коменданткою курінного мандрівного табору в горах Адірондакс. Була рішуча, виважена і справедлива. Любила жартувати. Вечорами після мандрівки ми лягали покотом біля колиби під Великим Возом і подивлялися божественну красу небозводу. Ми, молоді дівчата, мріяли про своїх лицарів на білих конях, а Слава казала: «А мій вже приїхав — я маю Робуса».

Дорога наша Славцю! Твій Лицар на білому коні вже давно чекає на Тебе у засвітах. Чекають на Тебе при Вічній Ватрі і деякі «стежинки» — щоб, схрестивши руки, разом заспівати «Тихо спи, без тривоги — тут є Бог, тут є Бог».

пл. сен. Наталка Соневицька, ПС

ХАРИТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЛАВИ В АМЕРИЦІ І В УКРАЇНІ

Слава Рубель завжди була дуже щира, щедра і жертвенна. Цікавилася всіма галузями українського життя, включалася до різних комітетів, ініціювала різні проєкти в Америці, в Україні та світі. Вона не тільки сама щедро жертвувала на церковні потреби, а й від інших збирала на українські музеї, наукові та культурні інституції.

Та найбільше вона турбувалася українською молоддю. Вона завжди щедро жертвувала на розбудову Пласту в США, а згодом і в Україні. Її пожертви ішли на пластові оселі «Сокіл», «Чота Крилатих», оселю біля Рівного; вона збирала фонди на пластову домівку й оселю для Донецької станиці. Навіть кілька днів перед смертю радилася, як найкраще допомогти розбудові Пласту на східних і південних теренах України. Сама жертвувала і збирала від знайомих на фонд сиротинцям та мешканцям прифронтових територій, висилала потрібні речі як великодні і різдвяні дарунки. Особливо жертвувала на АТО.

Слава завжди реагувала на нові потреби. Жартували в громаді, що коли в українських кредитівках чи фундаціях бачили, що наближається Слава, знали, що треба відкривати гаманці на нову добру ціль. І Славі ніколи не відмовляли.

пл. сен. Богданна Блаженко Тутла, ПС

^ Нагорода Ярослави Рубель за допомогу українському війську

ДОБРІ ДІЛА ДЛЯ ВОЯКІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ: ПРИКЛАД СЛАВИ

(уривок із прощального слова, зачитаного на панахиді в Нью-Йорку)

Слава була для мене дуже близькою людиною — це була моя стежівська Мама. І в житті також вона завжди залишалась моєю другою Мамою.

Слава була надзвичайною в усьому: красива, розумна, з чудовим почуттям гумору, амбітна. Для мене це був неймовірний дарунок долі — мати таку непересічну подругу. Вона завжди була прикладом для мене: віддана своїй Батьківщині і справі виховання молоді, з неймовірною працездатністю (і навіть поважний вік не був перешкодою). Я багато чому вчилася у неї: з гумором сприймати негаразди, ніколи не здаватись, працювати за будь-яких обставин, залишатись завжди уважною до людей.

Попри активну пластову і громадську діяльність, останні три роки вона активно допомагала українським воякам, дітям та немічним людям на Сході України. І я вдячна їй за те, що залучила мене до цієї справи. Вдячна за те, що вона була в моєму житті.

пл. сен. Оксана Заліська, ПС

^ Голова ГПБ пл. сен. Ярослава Рубель, ПС (третя праворуч у першому ряді), серед делегатів 15-х Зборів КУПО. Київ, 2 листопада 2003 р.

СЛАВА РУБЕЛЬ ТА СКВУ І СКУМО

Бл. пам. Слава Рубель була пластункою «з крові і кости». Однак вона також любила українську молоді, що належала до інших українських молодечих організацій, і турбувалася її долею. Я мав нагоду тісно співпрацювати з панєю Славою у двох координаційних структурах української молоді в діаспорі: Конференції Українських Молодечих Організацій (КУМО) при Українському Конгресовому Комітеті Америки у 1970-х роках та опісля в Світовій Комісії Українських Молодечих Організацій (СКУМО) при Світовому Конгресі Вільних Українців (СКВУ) у 1980-х роках. Наша співпраця полягала у влаштуванні спільних заходів, конференцій тощо, де ми спільно радилися й аналізували, як допомогти у вихованні української молоді на чужині. Вона була дуже задоволена з того, що перша світова конференція СКУМО мала представників всіх наших організацій молоді з восьми країн з чотирьох континентів. Крім того, всі делегати й доповідачі були молодшими 30 літ. Ми були не тільки з різних організацій, а й з різних поколінь. Та я ніколи того не відчував: п. Слава була великим прихильником пов'язання поколінь.

Хоч пані Слава залишалася пластункою, ми, представники інших організацій, відчували, що вона є приятелькою і немов мамою чи старшою подругою як для молоді Спілки Української Молоді (СУМ), так і Організації Демократичної Української Молоді (ОДУМ). Її енергія та захоплення працею з молоддю були подивугідними, а на її слово завжди можна було покладатися.

Аскольд Лозинський, СУМ

Під час презентації «Альманаху 100-ліття Пласту».
Зліва направо: членки куреня ч. 17 УПС «Перші Стежі»
Ярослава Рубель, Лариса Онишкевич та Наталія
Соневицька. Нью-Йорк, жовтень 2012 р.

ПРО ЯРОСЛАВУ РУБЕЛЬ ЯК ТВОРЧУ ОСОБИСТІТЬ, ВИЗНАЧНУ ПЛАСТУНКУ І ГАРНУ ЛЮДИНУ

Бл. пам. Ярослава Рубель очолила нашу організацію як Голова Головної Пластової Булави у дуже важливий період, коли Пласт в Україні перетворювався з галицької (у свідомості громадськості) у всеукраїнську скавтську організацію. Вона блискуче сповнила свої обов'язки Голови ГПБ, тісно співпрацюючи з Начальним Пластуном д-ром Л. Романковим протягом двох каденцій — від 2000 до 2006 року. В той час ми з подругою Славою й заприятелювали. Наша співпраця тривала майже два десятиліття.

Готуючись до 100-літнього ювілею нашої організації, в часі 17 Зборів КУПО (5—8 листопада 2009 р.) у Торонто, пл. сен. Ярослава Рубель запропонувала делегатам створити «Альманах 100-ліття Пласту» й очолила редакційну комісію майбутнього видання. Пригадую той день 8 листопада і нашу розмову: подруга Слава запропонувала мені стати головним редактором альманаху. Розумів обсяг праці, який слід було виконати, і усвідомлював, що часові рамки надто стислі. Але, разом з тим, особливість завдання і те, що до співпраці запросила така непересічна особистість, не передбачали іншої аніж ствердна відповіді. Так все й почалося. Вся редакційна комісія трудилася два роки і дев'ять місяців. Однак Ярослава Рубель, попри написання низки текстів, пошук і передання для подальшого опрацювання значної кількості матеріалу з різних країв, постійно тримала руку на пульсі у підготовці книги. Мабуть, без її регулярних нарад і наполегливості «Альманах 100-ліття Пласту» до урочистої Конференції з історії Пласту у серпні 2012 року друком так би й не вийшов.

Пригадую нашу останню зустріч. На початку серпня 2017 р., дорогою у Філадельфію (на Раду куреня «Сіроманці»), мав нагоду коротко відвідати Гантер. Там, в оселі пл. сен. Наталії Соневицької, зустрівся з подругою Славою. Ми говорили про пластові справи і, зокрема, про «Пластовий шлях». Довірилися про статтю на тему «українського» Гантеру. Наприкінці серпня минулого року ця стаття від Ярослави Рубель надійшла до нашої редакції і з'явилася друком у числі 4/2018 журналу, як і планували, але, на жаль, вже з сумним для всіх нас повідомленням.

Вона до останнього подиху залишалася пластуною, яка сповна виконала свій пластовий обов'язок, зробивши надзвичайно багато для розвитку нашої організації. Нехай пам'ять про бл. пам. Ярославу Рубель буде вічною!

пл. сен. Юрій Леськів, СМ

СЛАВА РУБЕЛЬ В ПЛАСТІ І В СОЮЗІ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Виховну працю в Пласті Слава Рубель почала як виховниця юначок. Коли 1952 року вона переїхала з Філадельфії до Нью-Йорка, її відразу призначили зв'язковою 18-го куреня юначок. На нас, юначок, вона зробила прекрасне враження: красуня, елегантна молода людина! Та коли ми почали працювати з нею, то побачили, що це ще не все. Вона була не тільки дуже точна у всьому, а й мала такі ж вимоги до нас. Треба було дуже уважно дотримуватися точок Пластового Закону — і ми її дуже за це шанували.

Вона була також коменданткою кількох таборів (лещетарських і мандрівних), коменданткою Свят весни; 1969 її обрали Крайовою коменданткою пластунок і референткою вишколів. Потім прийшли обов'язки в ГПБулаві і ГПРаді, а 2000 — і головування в ГПБ.

Рівночасно Слава стала дуже активною членкою Союзу Українок Америки (СУА), від 1993 р. — пресовою референткою Головної Управи СУА. Згодом була головою видавничої комісії двох дуже ефективних Конвенційних книжок СУА (1996 і 1999).

Ми разом їздили на Конгреси та річні наради СФУЖО (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій), брали участь у 3 і 4 форумі СКВУ та в різних громадських нарадах в Україні, де мали змогу говорити з Президентом України. СУА відзначив Славу почесним членством.

Крім того, представляли СФУЖО серед неурядових організацій в ООН, де Слава належала до Комітету у справах жінок і молоді.

пл. сен. Ірина Куровицька, Верх.

ПЛ. СЕН. МИКОЛА ДОБРОТВІР, ЧМ

Ділимося дуже сумною вісткою, що 3 листопада 2018 року з Божої Волі у Мельбурні відійшов на Вічну Ватру один з найвизначніших добродіїв, меценатів, громадських і пластових діячів в Австралії пл. сен. Микола Добровтір, ЧМ.

Друг Микола, пластовий виховник від 1956 року, заснував та деякий час очолював старшопластунський курінь «Чорноморці» в Австралії. Комендант першого спільного табору Союзу Українських Організацій Австралії на СУМ-івській оселі «Карпати» 1984 року.

Маючи особливу любов до впорядку, яка виникла у нього ще за часів навчання на армійських курсах в гімназії в Мельбурні, Микола опрацював цю складну рутину та успішно навчив усіх австралійських делегатів, які поїхали на ЮМПЗ 1987 в Канаду. Всі учасники дефіляди на ЮМПЗ були захоплені.

Був ключовим у забезпеченні фінансів станиці Вікторія. Ініціював оренду пластової оселі «Сокіл» за допомогою професійного юридичного контракту. Дав професійну пораду щодо продажу Пластової Хати в Ессендоні та інвестиції грошей з продажу, яка дала станиці Вікторія можливість збудувати новий туалетний комплекс на оселі «Сокіл». Був головою комітету стратегічного напрямку Крайової Пластової Старшини Австралії, розробив пропозиції організаційної структури Пласту в Австралії, поміг з реєстрацією асоційованої жертводавчої установи «Plast Australia Pty Ltd».

Через свій скромний, тихий підхід друг Микола втілював Пластовий Закон у своїй поставі та здібності допомагати не тільки пластовій організації, а й українській громаді. Через свій бізнес спровадив талановитих українських інженерів з родинами до Австралії. Помагав при будові Релігійного центру в Брюховичах коло Львова. Своїми контактами та компанією поміг західноукраїнському нафтовому видобуванню відокремитись від цілковитої залежності від Росії.

Разом з дружиною Вірою став меценатом української науки. Подружжя складало щедрі пожертви на Допомоговий Фонд Українських Студій при Українській громаді Вікторії. Друг Микола ініціював та вів проекти заснування професійного садочку з приміщенням для 73 дітей, перебудови Катедрального залу в катедрі св. Петра і Павла в Норт Мельбурні.

Микола Добровтір довгі роки працював на громадській ниві без претензії та жертвував свій час і досвід на проекти, які збагатили українські громадські, релігійні, культурні та наукові засоби. Він жив і працював в пластовому дусі і був пластовим ідеалом для усіх пластунів Австралії.

Висловлюємо наше глибоке співчуття дружині Вірі, доні Наталці, сином Андрієві і Левкові та родині друга Миколи. Пластова родина й українська громадськість втратили щирого друга і діяча. Пам'ять про друга Миколу залишиться назавжди в наших серцях.

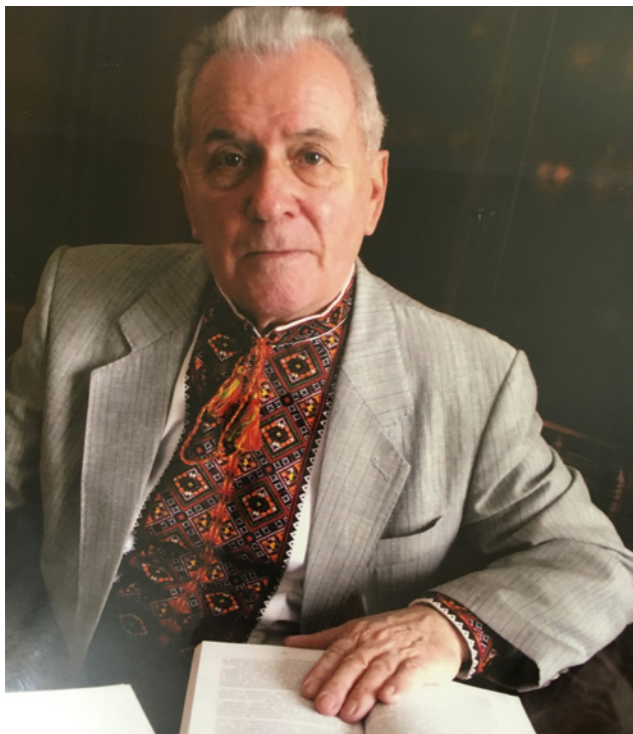
Вічна Йому Пам'ять!

(19.12.1939, м. Львів — 3.11.2018, м. Мельбурн)

Пл. сен. Микола Добровтір (у першому ряді
перший ліворуч) у колі друзів - «чорноморців»

ОМЕЛЯН ЛЕСЬКІВ

(23.02.1941, с. Військо, тепер Польща —
9.02.2019, м. Самбір)

Мій батько народився 23 лютого 1941 року в с. Військо, що біля славнозвісної Кальварії (тепер Польща); син Ольги і Володимира. Ріс і виховувався без тата, який не повернувся з війни. У 1948 р. разом з родиною та всіма односельцями зазнав большевицької депортації.

Він, звичайний сільський хлопець, з багатьма природними уміньми та вподобаннями, у самостійне життя пішов з Добромильської середньої школи № 1. Навчався у Львові, вищу освіту здобув в університетах Харкова та Дрогобича. Це дало йому можливість стати працівником культурологічної галузі і вчителем. У війську служив на Житомирщині.

Трудове життя провів на Львівщині: у Городку, Старому Самборі та Самборі. Успішно очолював галузь культури в цих районах, здобувши значні результати. Працював заступником директора Самбірського культурно-освітнього училища, заступником завідувача Старосамбірського районного відділу освіти. Вчителював у Великолінійській і Стрільбицькій школах, при яких створив дитячі хори. У навколишніх церквах вони часто супроводжували співом Богослужіння. Вчителював у Самбірській середній школі № 11 (виховна колонія), де невтомно запроваджував різноманітні українські звичаї.

Батько є автором чотирнадцяти книг переважно краєзнавчої тематики. Це, зокрема, «Хрести над куполами» (нарис про будівництво самбірського храму УГКЦ Покрова Пресвятої Богородиці), «Співець бойківської доли» (про славетного уродженця Підкарпатського краю о. Юрія Кміта), «Довга дорога до Війська» (про історію рідного села, його депортацію та повернення односельців до отчих порогів вже в час незалежності України), «Повернення» (про громадсько-політичного діяча і мецената, Почесного члена Пласту України Івана Стебельського, який на схилі літ повернувся з далекого Денверу на рідне Прикарпаття) та інші.

Він належав до Національної спілки журналістів України, був відповідальним секретарем Всеукраїнського об'єднання «Письменники Бойківщини». За працю на громадській ниві відзначений літературно-краєзнавчою, педагогічною преміями, різноманітними нагородами. Очолював громаду депортованих односельчан «Отчий поріг». Співпрацював з багатьма регіональними друкованими виданнями.

Окрема сторінка діяльності батька — співпраця з Пластом і допомога нашій організації. На його пропозицію і за запропонованою програмою у 1995 р. на Добромильщині відбулася перша триденна Окружна пластова зустріч за участі юнацтва станиць Дрогобич, Самбір та Золочів (її комендантом був пл. сен. Святослав Сурма, КВ). Протягом п'яти років (від 2005 до 2010 рр.) батько очолював Пластприят станиці Самбір, а це було запорукою кращого проведення різноманітних пластових заходів осередку. Від 2000 до 2004 рр. (започаткування пластового таборування в урочищі Левурда, Старосамбірщина) він щороку допомагав у забезпеченні юнацьких таборів усім необхідним, радо відгукувався на запрошення прочитати гутірку. Та й загалом, якби не порада батька звернути увагу на цю місцину, невідомо, чи там тепер так жваво відбувалося б літнє пластова життя. Навесні 2000 року, коли я шукав відповідну територію для юнацького табору неподалік Самбора, тато, освітянин, який добре знав Старосамбірщину, підказав місце, на якому протягом багатьох років відбувалися туристсько-спортивні змагання школярів не лише цього району, а й Львівщини загалом. Так і народилася пластова Левурда.

А ще йому легко давалася образотворчість. І коли у 2001 році мені довелося працювати над упорядкуванням пластового співаника «Джерело», саме до тата звернувся з проханням про художнє оформлення книжки. Він це вправно виконав.

Батько важко переніс смерть у 2007 році дружини Любомири (моя мати відійшла у Вічність внаслідок важкої недуги). Ледь витримало його серце другий удар — передчасну смерть мого старшого брата Ігоря влітку 2016-го. Це залишило непоправний відбиток на його здоров'ї.

Тато був великим життєлюбом, віддавав себе людям, завжди прагнув творити добро.

Вічная пам'ять!

пл. сен. Юрій Леськів

АНАТОЛІЙ СВДЗИНСЬКИЙ

(1.03.1929, м. Могилів-Подільський —
23.01.2019, м. Луцьк)

Анатолій Свідзинський народився в родині Вадима і Клеопатри з роду Страйнів, у місті Могилів-Подільському, тепер Вінницької області. Мав старшу сестру Валентину.

Трагічна доля родини, доволі характерна для початку — середини ХХ століття, і природний допитливий розум сформували нестандартну особистість майбутнього науковця. Над чотирма синами (і меншою мірою над донькою) діда о. Євтимія Свідзинського тяжіло тавро «діти священника». Батько Анатолія, Вадим, пробував затерти сліди про «неблагонадійне» походження, пропаливши цигаркою діру на місці відповідних слів у дипломі з Київського економічного інституту. Його молодший брат (згодом отримав 10 років ув'язнення за «націоналізм» і в неволі помер) був одержаний вчительської посади 1921 року змушений був «порвати усі зв'язки» з батьком і наголошувати на цьому в офіційній автобіографії. Володимир, без перебільшення геніяльний український поет, чудом уникнув переслідувань в часи Великого терору, але на початку німецько-радянської війни був арештований і спалений живцем разом з іншими політичними в'язнями Харківської тюрми НКВД. Це лише про найближчих, а були ж іще двоюрідні — діти о. Захарія Свідзинського, де також один з братів був розстріляний, а другий відпущений, бо вже «план» розстрілів перевиконали... Були іще двоюрідні по мамі, діти о. Йосипа Сулковського, найстарший з яких, Борис, служив начальником Штабу Армії УНР і виїхав на еміграцію — про нього взагалі було заборонено згадувати.

Отож, Вадим Свідзинський прийняв рішення вжити будь-якою ціною, тому цілком свідомо постановив виховувати дітей у «правильному» радянському дусі, а після короткочасного перебування в тюрмі НКВД заборонив вживати українську мову навіть вдома і примусив усіх стати за документами «русскими».

Не маючи можливості розпитати про щось у дорослих, Анатолій навчився уважно спостерігати, зіставляти пропагандивні гасла і реальне життя і робити висновки, про які, щоправда, нікому не можна було казати.

Переживши у містечку Жмеринці Голодомор, бо ж були державними службовцями, а не селянами, перед початком Другої світової війни Свідзинські переїхали до Києва, де їх застала спочатку радянсько-фінська війна, а потім і німецька окупація. Анатолій прекрасно пам'ятав, як горів підірваний Хрещатик, як треба було перебиратися з одного помешкання в друге, опалювати кімнату томами «творів» Леніна і Сталіна, рубати міщанам дрова за миску борщу. У той час він чудово опанував німецьку мову, що зрештою врятувало його з батьком від випадкового розстрілу на вулиці. Після повернення совєтів порушив заборону батька і записався в україномовну школу. Там під впливом однокласників почав задумуватися над роллю різних народів у суспільстві. Цей період тривав недовго, бо сім'я в пошуках житла подалася до Львова, а колишніх однокласників невдовзі арештували за начебто членство у молодіжній структурі ОУН Києва. Приблизно тоді ж арештували й троюрідну сестру Оксану, яка, за версією слідства, разом з батьком творила «націоналістичну організацію» (з двох осіб).

Під впливом мами-вчительки рано захопився фізикою, згодом астрономією, цікавився літературою і виявив хист до писання. Однак зрозумів, що в гуманітарній сфері за умов імперії доведеться брехати, тому обрав таки фізику. І не помилився. У Львівському університеті навчався у чудових професорів: Мирона Зарицького (батька Катерини), Василя Міліянчука (в гімназійні роки пластував у Коломиї) та інших. Разом з тим тут також панувала атмосфера переслідування всіх за все, і Свідзинський теж мало не став звинуваченим у «націоналізмі», тим разом — у єврейському. Випадок допоміг йому щасливо закінчити університет 1952 року і вступити до аспірантури. Повчившись рік у Львові, за порадою професора Міліянчука поїхав до Москви, де долучився до славетної фізико-математичної школи академіка Миколи Боголюбова. Саме там сформувалася не лише сфера його наукових інтересів, а й стиль розв'язання задач, спосіб мислення, своєрідний науковий почерк. Після захисту дисертації у Львові 1956 року скерований на роботу до Харкова, в Політехнічний інститут. Там розпочав викладацьку діяльність, причому серед студентів були не лише харків'яни, а й, наприклад, німці з підрадянської НДР. Через декілька років залишив викладання і перейшов на роботу до новоствореного Фізико-технічного інституту низьких температур, де поринув у науку.

Анатолій Свідзинський проводить заняття з природознавства під час новацького табору «Загублені казки», Улашківці, серпень 2001 р.

Разом з тим одружився і виховував трьох дітей. Та обставина, що дружина походила з російської глибинки, з Тверської області, спричинилася до остаточної національної самоідентифікації Анатолія. Влітку, під час відпустки, годилося відвідувати родичів у «деревне» (згідно зі словником Володимира Даля — село, де немає церковного приходу). Це був цілковито інший світ, зі своїми кліматичними умовами, природою, з дивовижними традиціями, способом господарювання, світоглядом та стилем життя. Під час цих відвідин і прийшло чітке розуміння про окремішність росіян і українців, про особливості менталітету одних та інших. Село вже у 1970-х роках було на третину покинуте, працездатного чоловічого населення не було взагалі. А в час інтернету, коли стало можливо споглядати на Землю за допомогою супутникових знімків, в тій околиці замість десятка населених пунктів нам вдалося виявити на картах Google лише один, усе решта просто поросло лісом.

Самоусвідомленню допомогли і водні мандрівки Лівобережжям — Пслон, Ворсклю, Сіверським Дінцем. Хоч в ССРСР кордонів між «республіками» не існувало, в деяких місцевостях ріка служила межею між Росією та Україною, і тоді за поведінкою мешканців можна було чітко розрізнити, хто є хто.

У Харкові зумів відшукати тих небагатьох людей, що товаришували з Володимиром Свідзинським. За допомогою знайомих прочитав недоступні або й заборонені на той час книги, зокрема з історії України. Дещо ще зберігалося по нерозгромлених приватних книгозбірнях, дещо належало до ліквідованих фондів офіційної бібліотеки, працівники якої вилучали і спалювали не книги цілком, а лише палітурки.

Залишок — «безпалітурні» книжки, загорнуті у газету, — обережно приносив додому для читання.

1975 року відбувся черговий крутий поворот у житті: Анатолій Свідзинський залишив Харків, одружився вдруге, переїхавши зі старшими дітьми до Криму, в Сімферополь. Тут отримав посаду завідувача кафедри теоретичної фізики новоствореного Сімферопольського державного університету. Невдовзі на світ з'явилося ще двоє доньок; у Криму родина прожила насичені й цікаві роки — від доби радянського застою до перебудови і врешті утворення незалежної України. Послаблення режиму дало змогу зайнятися громадською діяльністю, і першою серед них була тривала боротьба проти Кримської атомної електростанції, що будувалася була 13 років у сейсмічно небезпечній зоні на півночі півострова. Саме у Сімферополі сім'я несподівано для усього оточення перейшла на українську мову і примусила інших поважати цей вибір. Тоді ж Свідзинські включилися в діяльність товариства «Просвіта» (на початках Товариство української мови), почали вести недільну школу для дітей просвітан, відкривали перші українські класи. Долучилися й до Пласту, хтось більшою, хтось меншою мірою. Анатолій Свідзинський брав участь у першому таборванні сімферопольських пластунів на г. Мангуп навесні 1993 року.

Деякі слова про спосіб виховання Анатолія Свідзинського і його ставлення до природи, тим більше, що все це мало великий вплив не лише на усіх дітей, а й на учнів-фізиків.

Самозрозуміло, що належати до Пласту чи навіть знати про нього Анатолій Свідзинський не міг.

До піонерії, як і до всіх інших проявів радянського «суспільного життя» ставився з притаманною йому іронією як до неминучого зла, боротися з яким немає сенсу, а захоплюватися безглуздо. Живучи в Харкові, завжди брав своїх дітей у згадані уже водні мандрівки, в яких брали участь найближчі друзі. Такі сплати вимагали доброго знання місцевості, спритності й розумного планування власних сил і часу. Долинні річки не такі, як «біла вода», до якої звичні пластуни; вони позірно спокійні, і в тому спокої таїться чимало небезпек. Зайво казати, що у цих мандрівках панував змаговий дух: діти мали бути найкращими, і досвідчені мандрівники завжди дивувалися, як вони на час (контрольований секундоміром) збирають і пакують байдарку, як розпалюють вогнище (неодмінно одним сірником!) і розставляють брезентові намети (колись, на ЮМПЗ-2002, цей старезний намет позичили у нас двоє американських юнаків, проносили всю мандрівку і повернули, бо ніхто в таборі не наважився його поставити).

У Криму ми вже не мали змоги мандрувати довго: не було умов ані для сплавів через відсутність води, ані для лиж через відсутність снігу. Але в ближні мандрівки ми ходили завжди: були практично щоденні виходи в околиці села чи то по молоко, чи то по криничну воду, чи по цілющі трави. Анатолій Свідзинський був захоплений ботанікою і чудово знав багато видів рослин не лише з околиць Сімферополя, а й з Південнобережжя і з Кримських гір. Згодом, під час першого табору «Життя в Пласті», що відбувався в Алупці 2005 року, ми скористалися з нагоди і доручили йому розповісти учасникам про природу Криму. Таборував він і з новаками 2001 року, коли провадив з дружиною Маргаритою тривалу програму з природознавства.

Він любив мандрувати. Але його стиль мандрівництва полягав не в тому, щоб якнайшвидше подолати певну відстань чи дістатися якоїсь вершини, а щоб якомога більше побачити, отримати якнайбільше вражень від довкілля. Часто влаштовував змаги: хто перший помітить якусь рослину, мурашник чи криву сосну. Любив вилазити на розлогі дерева і звіти споглядати світ (на величезній кількості фотографій він сидить на дереві, навіть після захисту дисертації виліз на дерево разом зі своїм московським опонентом, хоча академік Микола Боголюбов якось від цього утримався).

Любив співати, мав чудовий голос, співав до останніх днів свого життя. Віддавав перевагу життєствердним, переможним пісням і дуже радів, знайшовши у Леоніда Мосендза вірш, де поет заповідає на своєму похороні співати «Гей нум, хлопці, до зброї» замість депресивного «Кру-кру». Захоплювався класичною музикою. Загалом будь-що красиве, те, що викликало душевний трепет, поглинало його без останку — чи то вірш, чи то краєвид, чи квітка, чи спів пташки. А з яким зворушенням він читав завжди поезії Володимира Свідзинського!

У той же час до багатьох явищ він підходив з гумором чи, коли треба, то й з іронією. Не приховував своєї відрази, приміром, до цигаркового диму (навіть уявити не можна, щоб хтось із нас, його дітей, коли-небудь курих, чуючи завжди його гостре і зне-

важливе «Фе!» на неприємний запах). Не любив суржик і виправляв мовні огріхи своїх (і чужих) студентів, знайомих (не один за першим разом пережив незручні хвилини сорому, коли зненацька чув перелік своїх помилок чи отримував нотатки з неправильними і правильними словами). Загалом до української мови ставився як до прекрасного в твору народу і вважав її засобом для розкриття творчого потенціалу особистості. Це справді було так, адже саме українською він написав не один підручник з фізики, фундаментальну філософську працю з культурології «Синергетична концепція культури», велику кількість власних новел, якими вмів захоплюватися як цілком сторонній читач.

Останні роки свого життя Анатолій Свідзинський провів у Луцьку, куди перебрався 1993 року на прохання свого давнього друга ще зі студентських часів Ігоря Юхновського, щоб організувати Волинський університет. Це було надзвичайно складне завдання, бо слід було займатися рутинною адміністративною працею, підбирати грамотних викладачів, боротися з хабарництвом, витримувати спротив місцевих комуністів і нехиті чиновників з Міністерства освіти, для яких «ненормальний ректор-ідеаліст» був насправді неабиякою перешкодою. Зрештою після двох років виснажливої праці відійшов від цієї роботи, вважаючи, що деінде зможе більше прислужитися.

І справді, почав писати згадані вже підручники та філософські праці, багато часу віддав співпраці з Миколою Плав'юком у Проводі ОУН та редагуванню часопису «Розбудова держави». Жваво цікавився громадським життям у різних його проявах. Із задоволенням допомагав Пласту. Окрім згаданих уже таборів багатьом запам'яталася його гутірка під час пластового ідеологічного семінару для старшого нацтва та старших пластунів «Поклик висот» 2004 року з аналізом сучасних суспільно-ідеологічних течій і визначенням базових понять. Заслугують на увагу і статті, друковані на сторінках журналу «Пластовий шлях».

Анатолій Свідзинський відійшов у Вічність 23 січня 2019 року в Луцьку, лише кілька тижнів не доживши до свого 90-ліття. Залишив дружину, п'ятьох дітей, сімох онуків і п'ятьох правнуків. І світлу пам'ять про себе як про мислителя, науковця, вчителя, виховника.

P.S. Розумію, що мій допис вийшов далеко за межі дозволеного у рубриці «На Вічну Ватру», тому прошу у шановних читачів вибачення за таку розлогу розповідь. Водночас звертаюся до всіх, хто мав нагоду знати мого батька: родина буде вельми вдячна вам за спогади і рефлексії, які прошу надсилати на адресу редакції.

пл. сен. Ольга Свідзинська

СТАНІСЛАВ АНДРІЙЧУК

Пласт України: ми ростемо і змінюємося
(3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 10

МАКСИМ БАДІК

«Лісовій Школі» — 60 (3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 24

РОМАН БАЛУК

На прапор і гюйс — струнко! Український прапор піднести!
(3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 12

НАДІЯ БІЛЕЦЬКА

На Київщині відкрили Всеукраїнський пластовий
вишкільний центр (3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 23

БОГДАННА БЛАЖЕНКО ТИТЛА

Єпископ пл. сен. Борис Гудзяк, ОХ, «Мамай»
(Пластові постаті), ч. 1 (189), с. 38

ЛЕСЯ БОЙКО

«Стежкам» — 70 (3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 19

ХРИСТИНА БОРСУК (СПІЛЬНО З ОЛЕСЕМ ЮРЧЕНКОМ)

Почесний докторат — для визначного пластуна
(3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 12

ПИЛИП БОТТЕ

Сніг в Австралії? (3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 22

ОКСАНА ВИННИЦЬКА ЮСИПОВИЧ

Пластуни з Канади беруть участь у реформах в освіті
(Пласт і суспільство), ч. 4 (192), с. 28

ОКСАНА ВОДОТИКА

Вифлеємський Вогник об'єднав пластунів багатьох країн
(3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 8

РОМАН ГАВРИЛЯК

Слово про «Дзюня» (На Вічну Ватру), ч. 1 (189), с. 47

МИКОЛА ГАЛІВ

Орест Слупчинський був обдарованим графіком
(На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 49

ВОЛОДИМИР ГЕНШЛЯК

Про Католицьке Скавство Європи (Пласт і Скавтінг), ч. 3 (191), с. 35

ОЛЯ ГЕРУС

Роздуми, нав'язані 2-им Крайовим Пластовим Конгресом
(3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 18; ч. 2 (190), с. 7

ОРЕСТ ДЖУЛИНСЬКИЙ

Андрій Коморовський (На Вічну Ватру), ч. 1 (189), с. 45

МАТВІЙ ДУХ

Ми не плануємо зупинитися на досягнутому
(3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 13

ДАРІЯ ЗАГОРОДНА

Василь Гладкий (На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 44

ЛАРИСА ЗАЛЕСЬКА ОНИШКЕВИЧ

Від «Стежок культури» до «Метаморфоз»
(3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 20

НАТАЛІЯ ЗЕЛІНКА

ШБ, навік полонив ти мене... (3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 29

ЗМІСТ

«ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»

за 2018 рік (числа 189—192)

Опрацювала пл. сен. Ольга Свідзинська

ОКСАНА ЗАЛІПСЬКА

Вона показала приклад милосердя та служіння своєму
народові (Бути вірним Україні), ч. 4 (192), с. 30

ТАРАС ІЩИК

Історія про непересічних людей
(3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 13

ДМИТРО КОЛЕСНИК

Благодійний вечір Пласту у Києві
(3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 18

НАТАЛКА КОЛЕСНИК

Пласт і НОСУ: кожен іде своїм шляхом
(Пласт і Скавтінг), ч. 1 (189), с. 37

АННИЧКА КОРОЛИШИН

Дорогу здолає той, хто вирішив йти і ступив перший крок
(Огляди і погляди), ч. 1 (189), с. 42

АННА КРАВЧУК

День Пластуна 2018 (3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 15

ОКСАНА КУЗИШИН

Володимир Воловодюк (На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 45

МАРТА КУЗЬМОВИЧ

Повідомлення про скликання ХХ Зборів КУПО
(Офіційне), ч. 3 (191), с. 6

ЮЛЯ КУМАНСЬКА

«Шанхайські Дракони» літають по світу
(3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 18

РОМАН КУЧКУДА (СПІЛЬНО З ЛАРИСОЮ РАДІОН,
ІВАНОМ СПРИНЕМ, ТАРАСОМ ФЕРЕНЦЕВИЧЕМ,
БОРИСОМ ФРАНКЕВИЧЕМ, ТАНЕЮ ЯЦІВ-ЖУРАКІВСЬКОЮ)
Начальний Пластун для діаспори? (До дискусії), ч. 3 (191), с. 32

ЛІЛІЯ ЛАПЕЄВА

Початки пластування на Кіпрі (3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 12

ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ

Даємо поживу, щоб будити думку (Від редакції), ч. 1 (189), с. 5
Різдвяний ярмарок — багаторічна традиція пластунів
Чикаго (3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 7

Олександр Нечипорук: «У відповідальний момент кожна
людина була на вагу золота»
(Бути вірним Україні), ч. 1 (189), с. 26; ч. 2 (190), с. 30

Мирон Спольський: «Треба знаходити те, що нас об'єднує»
(Наші інтерв'ю), ч. 1 (189), с. 32

Заохочуємо до співпраці (Від редакції), ч. 2 (190), с. 5

У цей день переплелися зав'язання, піднесені почуття та
смуток (3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 26

Юрій Мончак: «Сконцентруймо увагу на розвитку Пласту, на
засадах і принципах, на тому, що робить нас сильними»
(Наші інтерв'ю), ч. 2 (190), с. 43

Забезпечити розвиток видання (Від редакції), ч. 3 (191), с. 5

Денис Угрин. Здобуті вершини (Наші інтерв'ю), ч. 3 (191), с. 42

Будь тією зміною... (Від редакції), ч. 4 (192), с. 5

Поява Пластового центру в Бучі — нова сторінка в розвитку
організації (3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 26

Про минуле і сучасне «Золотої Булави» — з Орестом і Танею
Джулинськими (Наші інтерв'ю), ч. 4 (192), с. 33

Чи не час поділитися таборовими програмами?
(До дискусії), ч. 4 (192), с. 37

ОРИСЯ МАРЦЮК (СПІЛЬНО З ОЛЬГОЮ ВИННИЦЬКОЮ)

3 нагоди року морського пластування — у Великій Британії (3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 22

ЮРІЙ НАЗАРИК

Михайло Василик, KB (На Вічну Ватру), ч. 1 (189), с. 48

РОМАНА НАЙДЕНКО

Передаю тобі цю булаву як символ провідництва, краси і добра! (3 пластового життя), ч. 3 (191), с. 16

ОЛЕГ ОСТРОВСЬКИЙ

Юрій Василь Нестор, БМ (На Вічну Ватру), ч. 1 (189), с. 49

СОЛОМІЯ ПЕТРИНА

На «Верховині» у Великій Британії (3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 20

СЕРГІЙ ПРУДКО (СПІЛЬНО З ЮРІЄМ ЛЕВИЦЬКИМ)

Куреню «Дубова Кора» —70 (3 пластового життя), ч. 1 (189), с. 22

АНДРІЙ РЕБРИК (СПІЛЬНО З ОЛЬГОЮ СВДІЗІНСЬКОЮ)

Видання сайту «100 кроків» (Пластова колекція), ч. 1 (189), с. 52

На честь першого чвертьстоліття: листівки з нагоди 25-ліття Пласту (Пластова колекція), ч. 2 (190), с. 55

ЯРОСЛАВА РУБЕЛЬ

Наш Гантер (Пластова історія), ч. 4 (192), с. 47

ОЛЬГА СВДІЗІНСЬКА

Зміст «Пластового шляху» за 2017 рік (Іменний покажчик), ч. 1 (189), с. 56

пл. сен. Дмитро Григорак, ЧСВВ, єпископ Буцацький (Пластові постаті), ч. 2 (190), с. 40

Степан Павлишин (На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 46

Побачила світ книга про Івана Боберського (Огляди і погляди), ч. 2 (190), с. 50

Блаженний священномученик Омелян Ковч (Пластові постаті), ч. 3 (191), с. 46

Блаженний священномученик Олекса Зарицький (Пластові постаті), ч. 4 (192), с. 38

Ярослава Петронеля Парахоняк Рубель (На Вічну Ватру), ч. 4 (192), с. 58

АНДРІЙ СОВА

Печатка Команди Стрийського пластового коша 1920-х років (Пластова історія), ч. 1 (189), с. 50

Зустріч Івана Боберського з пластунами під час його візиту до Львова 1928 року (Пластова історія), ч. 2 (190), с. 52

Роман Шухевич — член 43-го пластового куреня (Пластова історія), ч. 3 (191), с. 50

«Дневник» Івана Боберського (Пластова історія), ч. 4 (192), с. 42

ВОЛОДИМИР СОКИРКО

Рейд-паломництво «Ордену Хрестоносців» пам'ятними для куреня місцями (3 пластового життя), ч. 4 (192), с. 14

ВСЕВОЛОД СОКОЛИК

На честь видатного українця та ювілею СКУ (Пластова колекція), ч. 3 (191), с. 54

СТАРИЙ ВОВК

Думки про «Пластовий шлях» і його майбутнє (Думки Старого Вовка), ч. 1 (189), с. 24

Чи є потреба змін у пластовій програмі? (Думки Старого Вовка), ч. 2 (190), с. 28

Чи Пласт є справді скавтською організацією? (Думки Старого Вовка), ч. 3 (191), с. 8

До дискусії про потребу вибору Начального Пластуна (Думки Старого Вовка), ч. 4 (192), с. 10

В'ЯЧЕСЛАВ СТЕБНИЦЬКИЙ

«Пластова пошта» про воєнні події 2014 року (Пластова колекція), ч. 4 (192), с. 54

МАРТА СУСУК

У столиці України відсвяткували століття Київського Пласту (3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 22

МАРКО ЧУКВІНСЬКИЙ (СПІЛЬНО З ЮРІЄМ ЮЗИЧЕМ)

Олесь Криськів (На Вічну Ватру), ч. 3 (191), с. 57

БОГДАН І. ШУЛЯКЕВИЧ

Про «Клуб Сеньйорів» (До дискусії), ч. 3 (191), с. 34

НЕСТОР ШУСТ

Допомога пораненим воїнам України в Клівленді, Огайо (Бути вірним Україні), ч. 3 (191), с. 40

ОЛЕКСАНДРА ЮЗЕНІВ

Ольга Надя Кулинич, Бурх. (На Вічну Ватру), ч. 3 (191), с. 56

СЕРГІЙ ЮЗИК

Вибори Начального Пластуна — на пластовій мережі (Офіційне), ч. 1 (189), с. 6

У Канаді відбувся черговий Крайовий Пластовий З'їзд (Офіційне), ч. 2 (190), с. 6

Григорій Бурбеца (На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 43

ЮРІЙ ЮЗИЧ

Пластова виховна програма: виклики і кроки (До дискусії), ч. 1 (189), с. 30

100 вишкочів і 1370 випускників за 7 років (3 пластового життя), ч. 2 (190), с. 10

Коротка історія пластової хустки (Пластова історія), ч. 3 (191), с. 52

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

«Дипломатична історія України» Євгена Слабченка (Огляди і погляди), ч. 3 (191), с. 48

Роман Пастух: «Як створити пластовий курінь» (Огляди і погляди), ч. 4 (192), с. 40

З Україною в серці (Ювілей), ч. 4 (192), с. 51

РЕДАКЦІЯ

Вибори Начального Пластуна (Офіційне), ч. 2 (190), с. 6

ОФІЦІЙНЕ

Відбулися крайові з'їзди (Офіційне), ч. 4 (192), с. 6

Вибори Начального Пластуна (Офіційне), ч. 4 (192), с. 9

БЕЗ АВТОРА

Володимир Гнатківський — «Дзюньо», ч. 1 (189), с. 46

Орест Слупчинський (На Вічну Ватру), ч. 2 (190), с. 48

Роман Гавриляк — «Сват» (На Вічну Ватру), ч. 4 (192), с. 56

Мирослава Радловська (На Вічну Ватру), ч. 4 (192), с. 56

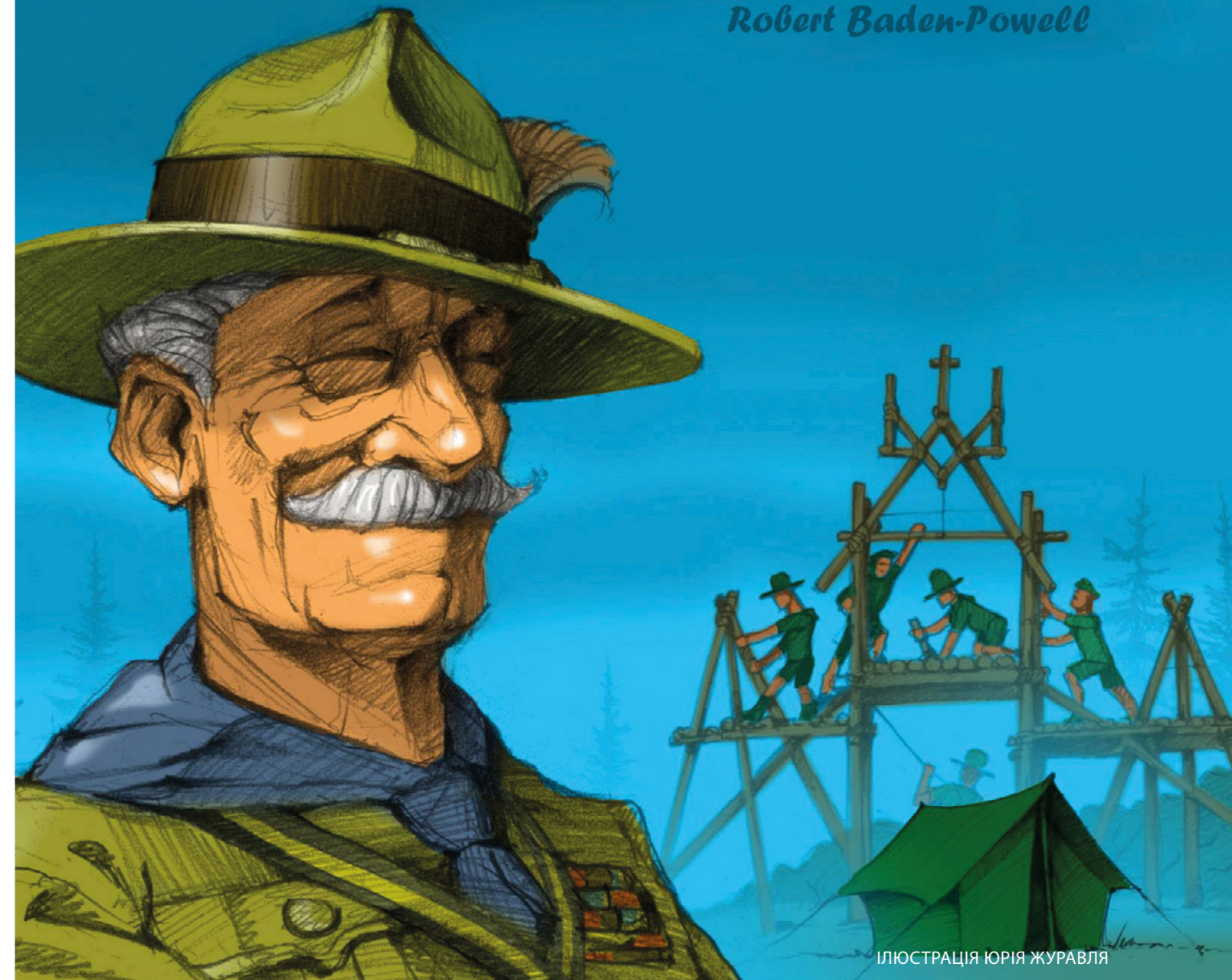
Роман Левицький — «Муньо» (На Вічну Ватру), ч. 4 (192), с. 57

— ” —

**СПРАВЖНІМ СПОСОБОМ ОСЯГНЕННЯ ЩАСТЯ
Є ДАРУВАННЯ ЙОГО ІНШИМ ЛЮДЯМ.**

**СТАРАЙТЕСЬ ЗАЛИШИТИ ЦЕЙ СВІТ ТРОХИ КРАЩИМ,
НІЖ ВИ ЙОГО ЗАСТАЛИ**

Robert Baden-Powell

ІЛЮСТРАЦІЯ ЮРІЯ ЖУРАВЛЯ

1948 — 14-й курінь УСП

1998 — 42-й курінь УПС

«ПЕРЕЛІТНІ ПТИЦІ»

КУРІНЬ — СЕРЦЕ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЛАСТОВІЙ ДІМІВЦІ ВІННІПЕГ

70 років виховної праці в провіді станиць,
новацьких гнізд та юнацьких куренів

**ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ**

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

PRINTED IN USA